

Tall og fakta 2010

Legemidler og helsetjeneste

Tall og fakta 2010

Legemiddelindustrien (LMI) gir årlig ut publikasjonen Tall og fakta. Dette er en statistikkksamling over legemidler, helse og legemiddelmarkedet. Alle figurer og tabeller er lagt ut på LMIs hjemmeside, www.lmi.no. Her finnes engelsk versjon av figurer, tabeller og sammendrag. Du kan også laste ned tabellene i PDF og PowerPoint.

Utgiver: Legemiddelindustrien (LMI)

Besøksadresse: Essendrops gate 3, Oslo

Postadresse: Postboks 5094 Majorstuen, N-0301 Oslo

E-post: lmi@lmi.no

Hjemmeside: www.lmi.no

Telefon: (+47) 23 16 15 00

Telefax: (+47) 23 16 15 01

Trykk: Lobo Media AS

Utgitt: Oslo, februar 2010

Bildemateriell: Bilder fra Getty Images

Gjengivelse av tekst og tabeller er tillatt ved kildehenvisning

Innhold

Forkortelser	5
Sammendrag	8
Legemiddelmarkedet i Norge	10
1.01 Antall markedsføringstillatelser, virkestoffer og legemidler i Norge	12
1.02 Nye og utgåtte virkestoffer	14
1.03 Legemiddelsalg i Norge de siste årene	15
1.04 Prosentvis årlig vekst i legemiddelomsetningen	16
1.05 Omsetningsvekst i volum (DDD)	17
1.06 Omsetning av legemidler fordelt på terapeutiske hovedgrupper (ATC)	18
1.07 De 25 største legemiddelfirmaene på det norske markedet	20
1.08 De 25 legemidlene på det norske markedet med høyest omsetning	21
1.09 De 25 mest omsatte virkestoffene i definerte døgndoser (DDD)	22
1.10 Omsetning av generiske legemidler (DDD)	23
1.11 Kopipreparaters andel av det samlede generiske markedet	24
1.12 Markedsandel for parallellimporterte legemidler	25
1.13 Markedsandeler for legemiddelgrossister	26
1.14 Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet	27
1.15 Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet, ekskl. sykehusapotek	28
1.16 Totalt antall brukere av reseptpliktige legemidler i Norge	29
1.17 Antall innbyggere pr apotek i Europa	30
1.18 Legemiddelforbruk (DDD) i Norden pr innbygger	31
1.19 Fordeling av det nordiske legemiddelmarkedet 2009	32
1.20 Vekst i legemiddelomsetningen for de nordiske landene i 2009	33
1.21 Legemiddelomsetning (AIP) pr innbygger i de nordiske landene i 2009	34
1.22 Ledende legemidler på verdensmarkedet	35
1.23 Det norske legemiddelmarkedet sett i forhold til et utvalg land i Europa	36
1.24 Ledende farmasøytiske selskap på verdensmarkedet	37
Pris og finansiering	38
2.01 Prisendring på legemidler og generell prisvekst	40
2.02 Offentlige utgifter til legemidler på blå resept	41
2.03 Finansiering av legemiddelforbruket	42
2.04 Offentlige helseutgifter, kr pr. innbygger	43
2.05 Offentlige utgifter til helsetjeneste og legemidler	44
2.06 Legemiddelutgifter i privat og offentlig sektor	45
2.07 Kostnad pr dag for de 25 mest brukte legemidlene	46
2.08 Forbrukerens utgifter til legemidler i forhold til andre utgifter	48
2.09 Folketrygdens utgifter til ulike formål	49
2.10 Utgifter til helseformål	50
2.11 Prisnivå på legemidler i et utvalg europeiske land	51
2.12 Mva på legemidler og andre varer og tjenester i Europa	52
2.13 Egenbetaling for refunderte legemidler	53
2.14 Legemiddelutgifter som andel av helseutgifter i OECD	54
2.15 Fordeling av driftskostnader i spesialisthelsetjenesten	55

Innhold forts.

Reseptfrie legemidler	56
3.01 Omsetningen av reseptfrie legemidler	58
3.02 Reseptfrie legemidlers andel av totalmarkedet målt i omsetning og volum	59
3.03 De 25 reseptfrie legemidlene med høyest omsetning	60
3.04 Reseptfrie legemidlers omsetning fordelt etter utvalgte terapigrupper	61
3.05 De 10 største legemiddelfirmaene innen reseptfrie legemidler	62
3.06 Reseptfrie legemidlers andel av omsetningen i enkelte land	63
3.07 Antall utsalgssteder for reseptfrie legemidler utenom apotek fordelt etter type	64
3.08 Omsetningsfordeling for reseptfrie legemidler (DDD)	65
Veterinærmedisinske legemidler	66
4.01 De 10 veterinærlegemidlene til akvakultur med høyest omsetning	68
4.02 De 10 veterinærlegemidlene til varmblodige dyr med høyest omsetning	69
4.03 De 5 største firmaene innen akvakultur	70
4.04 De 10 største firmaene innen øvrig veterinærmedisin	71
Legemiddelindustrien i Norge	72
5.01 Legemiddelindustriens investeringer i forskning og utvikling	74
5.02 Investeringer i forskning og utvikling i prosent av omsetningen	75
5.03 Antall innmeldte kliniske studier	76
5.04 Pågående kliniske studier i regi av legemiddelindustrien	77
5.05 Antall kliniske studier i regi av legemiddelindustrien	78
5.06 Norges import og eksport av legemidler	79
5.07 Antall ansatte i legemiddelindustrien i Norge	80
5.08 Industriell legemiddelproduksjon i Norge	81
5.09 Utviklingskostnader for et legemiddel	82
5.10 Investering i FoU på ulike terapiområder i Norge	83
LMI's medlemmer	84

Forkortelser

AESGP	Association of the European Self-Medication Industry. Europeisk organisasjon for produsenter av reseptfrie legemidler
AIP	Apotekenes innkjøpspris, pris på legemiddel fra grossist til apotek/detaljist
AUP	Apotekenes utsalgspris, pris på legemiddel fra apotek /detaljist til forbruker
ATC	Anatomisk terapeutisk kjemisk legemiddelregister
BNP	Brutto nasjonalprodukt
DDD	Definert døgndose, gjennomsnittsverdi som indikerer normert inntak av et gitt legemiddel over et døgn
EFPIA	European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. Den europeiske paraplyorganisasjonen for legemiddelinndustrien
GIP	Grossist innkjøpspris, pris på legemiddel fra produsent /importør til grossist
HOD	Helse- og omsorgsdepartementet
LIS	Legemiddelinnkjøpssamarbeidet. Organisert samarbeid mellom sykehus om innkjøp av legemidler.
NOK	Norske kroner
OECD	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling
OTC	Over-the-counter. Reseptfrie legemidler
USD	Amerikanske dollar
PhRMA	Den amerikanske legemiddelindustriforeningen
REALVEKST	Vekst i en pengestørrelse etter at det er korrigeret for generell prisstigning
NOMINELL VEKST	Vekst i en pengestørrelse uten at det er korrigeret for generell prisstigning

Legemiddelindustrien (LMI)

LMI er bransjeorganisasjonen for den innovative legemiddelindustrien i Norge.

Foreningen arbeider med myndighetskontakt, profilering av industrien, bransjeservice, utredningsarbeid og produksjon av statistikk. Foreningen driver kursvirksomhet og utdanner blant annet monitorer til kliniske utprøvinger og legemiddelkonsulenter. LMI har to datterselskaper: Felleskatalogen og Farmastat.

LMI arbeider for at legemiddelindustrien skal anerkjennes som en viktig bidragsyter til helse og livskvalitet i Norge, og at politikken på legemiddelområdet skal være forsvarlig og forutsigbar. Målet må være at norske pasienter skal få rask tilgang til nye og effektive medisiner, og at medisiner blir sett på som en viktig del av norsk helsetjeneste.

Norge har grunnforskning i verdensklasse på flere områder, og har et stort potensial for en økt utnyttelse av verdiene som ligger i forskningen. Med konkurransedyktige rammebetingelser har Norge nye muligheter for næringsutvikling som vil gi attraktive arbeidsplasser innen forskning, utvikling og produksjon.

44 legemiddelfirmaer var tilsluttet LMI pr 1. januar 2010. 6 av disse firmaene produserer medisiner i Norge. Medlemmene representerte noe over 80 prosent av omsetningen i 2009, og hadde i underkant av 4000 ansatte i Norge. De ansatte arbeider innenfor områder som medisinsk forskning, klinisk utprøving, produksjon, godkjenning, distribusjon, bivirkningsovervåkning, markedsføring og legemiddelinformasjon.

Sammendrag

Omsetningen av legemidler var på anslagsvis 18,15 milliarder kroner i 2009, målt i apotekenes utsalgspris (AUP). Målt i apotekenes innkjøpspris (AIP) var omsetningen på 12 milliarder kroner. Justert for inflasjon økte legemiddelomsetningen med ca. 2,7 prosent. De siste årene har legemiddelmarkedet vært preget av liten eller ingen vekst. Dette har sammenheng med myndighetenes pris- og refusjonspolitik, samt med patentutløp for legemidler med høy omsetning.

Omsetningsvekst i volum

Omsetningen målt i volum, dvs. definerte døgndoser (DDD), økte med 2,3 prosent. Dette er en noe lavere vekst enn foregående år hvor omsetningsveksten i volum har ligget mellom 3 og 8 prosent.

Markedet for byttbare legemidler

Generikaandelen av legemiddelmarkedet har økt betydelig siden 2003. De siste årene har omsetningen av generiske legemidler utgjort i underkant av 40 prosent av det samlede legemiddelmarkedet målt i volum. Generisk bytte i apotek, patentutløp for flere legemidler med høy omsetning og trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økningen av omsetningen av kopipreparater.

Legemidlene med høyest omsetning

Legemidler mot revmatiske lidelser og astma dominerer også i 2009 oversikten over legemidler med høyest omsetning i Norge. Målt i DDD var legemidler mot høyt kolesterol, forebygging av blodpropp og tannrâte mest brukt.

Utgifter til legemidler og helseformål

Utgifter til helsetjenesten utgjør en stadig økende andel av de totale offentlige utgiftene. Legemidlenes andel av utgifter til helseformål har vært synkende siden 2001. Utgifter til legemidler utgjør 3 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten. NAVs utgifter til legemidler over blåreseptordningen er 8,3 milliarder kroner. Dette utgjør 3 prosent av NAVs samlede utgifter.

Utviklingen i legemiddelprisene

Legemidlene er blitt betydelig rimeligere de senere årene. I perioden 2000 til og med 2009 har legemiddelprisene i gjennomsnitt sunket med 2,2 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 2,1 prosent. Dette indikerer en årlig realprisreduksjon på i overkant av 4 prosent. Legemiddelprisene i Norge er lave i forhold til resten av Europa.

Bruk av reseptpliktige legemidler

3,3 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler.

Reseptfrie legemidler

Reseptfrie legemidler utgjør mellom 11 og 12 prosent av den totale legemiddeldomsetningen i Norge. De mest solgte reseptfrie legemidlene er legemidler mot lette smerter, feber, tett nese samt røykeavvenning.

Forskning og utvikling

I 2008 brukte LMIs medlemmer 962 millioner kroner til forskning og utvikling i Norge. De siste årene har LMIs medlemsfirmaer investert mellom 8 og 10 prosent av omsetningen i forskning og utvikling (FoU). Legemiddelindustrien er en vesentlig bidragsyter til medisinsk forskning. Mer enn 12 000 norske pasienter deltok i kliniske utprøvinger i 2008. Dette er betydelig færre enn for få år siden.

Legemidler som innsatsfaktor

Legemidler utgjør en mindre del av helsebudsjettet i Norge enn i de fleste europeiske land. Legemiddelforbruket i Norge ligger under gjennomsnittet i Norden.

Merverdiavgift på legemidler

Norge er ett av tre europeiske land som krever full merverdiavgift (mva) på legemidler. I det øvrige Europa har legemidler som refunderes av det offentlige gjennomgående lavere mva enn andre varer og tjenester. Gjennomsnittlig ordinær mva er i underkant av 20 prosent, mens mva på legemidler i gjennomsnitt er ca. 10 prosent.

Produksjon av legemidler

10 legemiddelfirmaer produserer legemidler i Norge, og de eksporterer til rundt 130 land. Norge importerer langt mer legemidler enn vi eksporterer.

Veterinærmedisinske legemidler

Totalomsetningen av veterinærlegemidler utgjorde i overkant av 800 millioner kroner i 2009. Legemidler til akvakultur (oppdrettsnæringen) utgjorde den største del av omsetningen.

Tilgjengelig på internett

Alle tall, figurer og tabeller i denne boken finnes også på LMIs nettsted, www.lmi.no. Hvis du vil vite mer om de enkelte legemidlene, kan du klikke deg inn på www.felleskatalogen.no eller www.felleskatalogen.no/pasientutgave.

Legemiddelmarkedet i Norge

Den totale legemiddelomsetningen i Norge i 2009 er anslått til 18,15 milliarder kroner, basert på en AIP-omsetning (apotekenes innkjøpspris) på cirka 12 milliarder kroner. Reelt (justert for inflasjon) økte legemiddelomsetningen med ca. 2,7 prosent.

I 2009 økte omsetningen, målt i definerte døgndoser (DDD), med 2,3 prosent. Dette er merkbart lavere vekst enn tidligere år hvor omsetningsveksten i volum har ligget mellom åtte og tre prosent.

Av legemidlene på det norske markedet med høyest omsetning dominerer antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreftlegemidler og legemidler mot revmatiske lidelser, samt legemidler mot smerte, migræne, psykiske lidelser, epilepsi og demens.

Målt i DDD, det vil si volum, var det midler mot høyt kolesterol, forebygging av blodpropp og tannrøte som var blant legemidlene med høyest omsetning.

Legemiddelsalget pr. innbygger utgjør rundt 3750 kroner. 3,3 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Antall brukere er økende. Flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler. Legemiddelforbruket i Norge er lavt i nordisk sammenheng.

I 2009 observeres en klar økning i antall nye virkestoffer, noe som medfører et bredere terapeutisk tilbud til pasientene. På grunn av generiske legemidler og fordi det utstedes en markedsføringstillatelse (MT) for ulike legemiddelformer, styrker og pakningsstørrelser, vokser antall MT raskere enn antall virkestoffer og legemidler. Antall registrerte MT var i 2009 10 607, fordelt på 1948 legemiddelnavn og 1446 virkestoffer.

Generikaandelen av legemiddelmarkedet (kopipreparatene) har økt sterkt de siste årene. I 2009 var omsetningen av generiske legemidler i underkant av 40 prosent. Patentutløp for flere store legemidler, generisk bytte i apotek og innføring av trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler har bidratt til økning av omsetningen av kopipreparater.

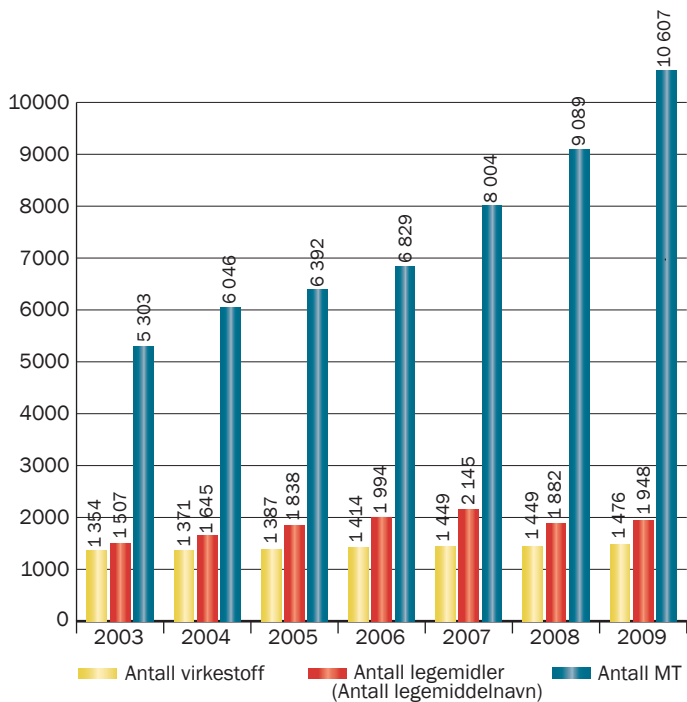
Etter at ny apoteklov trådte i kraft i 2001, er antall apotek økt med 260. Dette er en økning på mer enn 60 prosent. Ved inngangen til 2010 var det til sammen 658 apotek i Norge. Av disse er 625 privateide og 33 er offentlig eide sykehusapotek. Det er i gjennomsnitt 7360 innbyggere pr. apotek.

Det norske markedet domineres av tre apotekkjeder som hver er knyttet til egne grossister. Av 625 privateide apotek i Norge kontrollerer de tre apotekjedene 98 prosent.

1.01 Antall markedsføringstillatelser, virkestoffer og legemidler i Norge

Data pr 31.12.2009

Kilde: Statens legemiddelverk

I 2009 observeres en klar økning i antall nye virkestoff, noe som medfører et bredere terapeutisk tilbud til pasientene. På grunn av generiske legemidler og fordi det utstedes en markedsføringstillatelse (MT) for ulike legemiddelformer, styrker og pakningsstørrelser, vokser antall MT raskere enn antall virkestoffer og legemidler.

Av 10 607 MT ved utgangen av 2009, er 2215 nasjonale tillatelser, 2169 tillatelser er gitt ved gjensidig anerkjennelsesprosedyre eller desentralisert prosedyre og 6223 tillatelser er gitt gjennom sentral prosedyre. Enkelte legemidler kan ha MT uten at de markedsføres i Norge.

Et virkestoff er definert som den kjemiske eller biologiske forbindelsen som gir den medisinske effekten i et ferdig fremstilt legemiddel. I 2009 var det 1476 virkestoffer med markedsføringstillatelse (MT) i Norge.

Antall legemidler er i denne sammenheng angitt av Statens legemiddelverk som antall legemiddelnavn, definert som ett virkestoff fra en produsent. Flere legemiddelformer og -styrker av ett virkestoff produsert av et firma vil dermed i denne statistikken telles som et legemiddel hvis markedsført under samme navn. Samme virkestoff kan imidlertid markedsføres fra ulike produsenter under ulike navn (generika).

Statens legemiddelverk utsteder en MT for hver legemiddelform og styrke. Norge er omfattet av EUs system for godkjenning av legemidler, og tallene inkluderer derfor legemidler godkjent via sentral prosedyre. I denne prosedyren gis et MT-nummer for hver pakningsstørrelse.

Tallene inkluderer veterinærlegemidler. Naturlegemidler, radiofarmaka og parallellimporterte legemidler er ikke med.

1.02

Nye og utgåtte virkestoffer

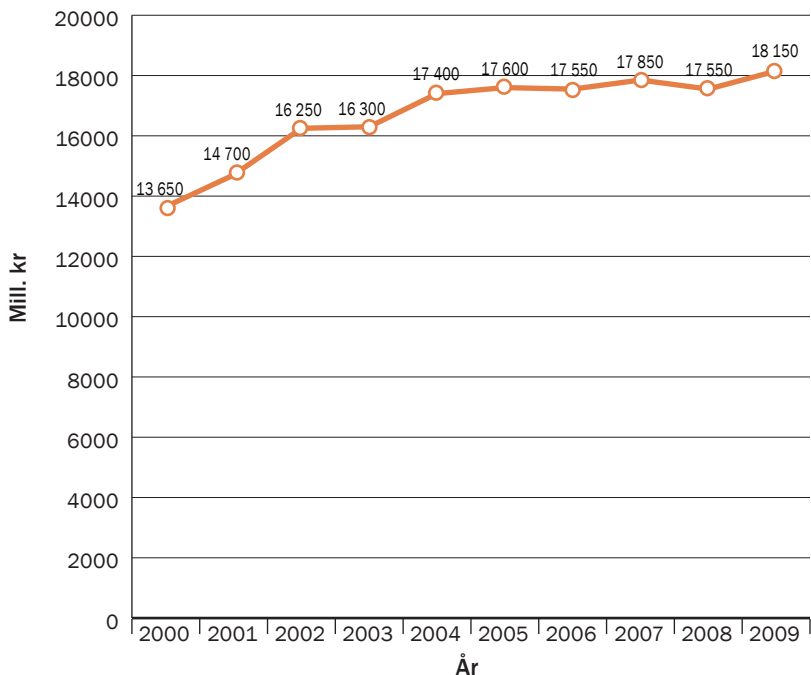
År	Nye virkestoffer	Utgåtte virkestoffer
2000	36	*
2001	45	*
2002	48	*
2003	24	*
2004	29	12
2005	25	13
2006	47	20
2007	51	16
2008	36	36
2009	54	27

Kilde: Statens legemiddelverk
* Tall ikke tilgjengelig

54 nye virkestoffer fikk markedsføringstillatelse i Norge i 2009, samtidig som 27 virkestoffer ble trukket. Tallene inkluderer veterinærlegemidler. Naturlegemidler og radiofarmaka regnes ikke med.

1.03

Legemiddelsalg i Norge de siste årene

Tall i faste 2009-kroner

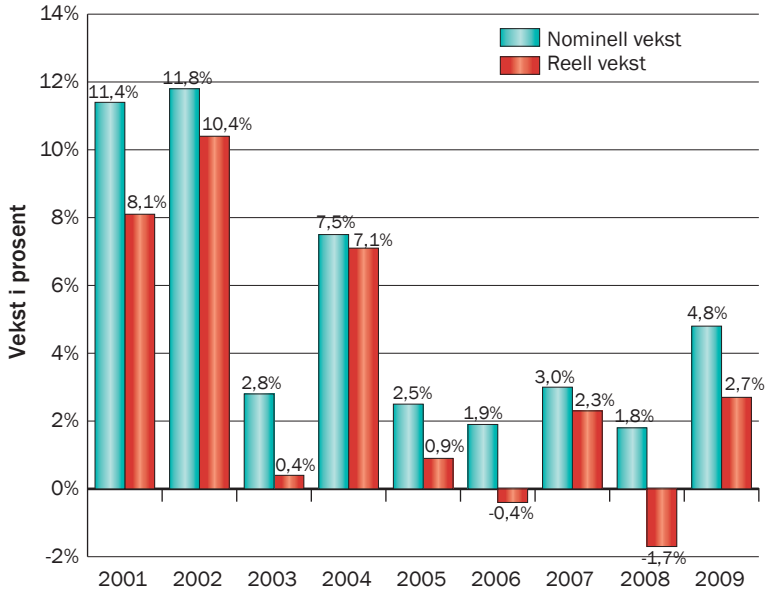
Kilde: LMI/Farmastat, SSB

Den totale legemiddelomsetningen i Norge er anslått til 18,15 milliarder kroner i 2009, basert på en AIP-omsetning (apotekenes innkjøpspris) på cirka 12 milliarder kroner. Tallene inkluderer anslag på omsetning utenom apotek. Anslaget på totalmarkedet inkluderer i år vaksinetall fra Folkehelseinstituttet som tidligere ikke har vært med i datagrunnlaget. Omsetning av pandemivaksinen Pandemrix inngår ikke i dette tallmaterialet.

Legemiddelsalget pr. innbygger i Norge utgjør 3750 kroner. De seks siste årene har legemiddelmarkedet vært preget av liten eller ingen vekst.

1.04

Prosentvis årlig vekst i legemiddelomsetningen

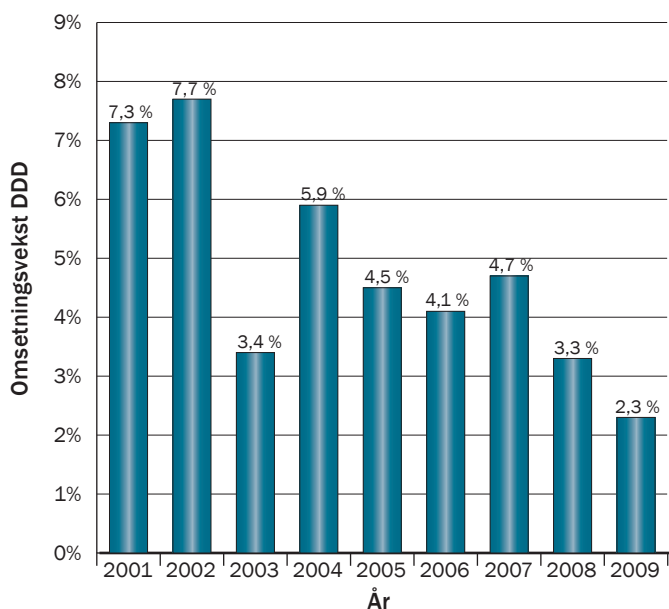

Kilde: LMI/Farmastat og Statistisk sentralbyrå

Etter en nedgang i omsetningen på AUP-nivå (justert for inflasjon i forhold til konsumprisindeksen) i 2008, fikk vi en reell økning i omsetningen i 2009 med ca 2,7 prosent. Dette skyldes blant annet økning i salg av medisin mot influensa og noe økning på vaksineområdet. Omsetning av pandemivaksinen Pandemrix inngår ikke i dette tallmaterialet.

1.05

Omsetningsvekst i volum (DDD)

Kilde: LMI/Farmastat

Omsetningen i volum, målt i definerte døgndoser (DDD), økte med 2,3 prosent i 2009. Dette er noe lavere vekst enn tidligere år hvor omsetningsveksten i volum har ligget mellom 3 og 8 prosent.

1.06 Omsetning av legemidler fordelt på terapeutiske hovedgrupper (ATC)

		Omsetning AIP 2009, Mill kr	Vekst 2008-2009	Andel av total- markedet 2009
L	Antineoplastiske og immunmodulerende midler	2 297	4,9%	19,7%
N	Sentralnervesystemet	2 135	2,8%	18,3%
C	Hjerte og kretsløp	1 357	-0,6%	11,7%
R	Respirasjonsorganene	1 178	5,3%	10,1%
A	Fordøyelsesorganer og stoffskifte	1 158	2,8%	9,9%
J	Systemiske anti-infektiva	1 023	22,5%	8,8%
B	Blod og bloddannende organer	783	6,1%	6,7%
G	Urogenitalsystemet og kjønnshormoner	605	1,2%	5,2%
M	Muskler og skjelett	329	1,0%	2,8%
H	Hormoner til systemisk bruk, ekskl. kjønnshormoner	300	2,8%	2,6%
S	Sanseorganer (øye- og øremidler)	277	9,6%	2,4%
D	Dermatologiske midler	237	2,5%	2,0%
V	Varia (kontrastmidler, allergen-ekstr. etc.)	133	8,3%	1,1%
P	Antiparasitære midler	30	-3,6%	0,3%

Kilde: LMI/Farmastat

Denne oversikten tar for seg legemidler fordelt på terapeutiske grupper i henhold til ATC-systemet. Dette er et internasjonalt system som brukes for å klassifisere legemidler.

Tabellene er basert på første nivå i ATC-systemet; anatomisk hovedgruppe. Eksempler på lidelser/bruksområder innenfor de ulike gruppene er gitt i parentes. Disse eksemplene er ikke uttømmende. Beløpene er oppgitt i AIP (apotekenes innkjøpspris).

Antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreftlegemidler og legemidler mot revmatiske lidelser representerer i 2009 nær en femdel av den totale legemiddelomsetningen i Norge. Det samme gjør legemidler som virker på sentralnervesystemet – blant annet legemidler mot smerte, migrene, psykiske lidelser, epilepsi og demens. Legemidler for hjerte og kretsløp er den tredje største gruppen, og inkluderer legemidler for høyt blodtrykk og høyt kolesterol. Til sammen står disse tre gruppene for om lag halvparten av omsetningen av legemidler.

1.07 De 25 største legemiddelfirmaene på det norske markedet

Plassering 2009 (2008)	Firma	Omsetning 2009 AIP, mill. kr	Omsetnings- vekst	Andel av totalmarkedet
1 (1)	Pfizer AS	1320	-0,7 %	10,9 %
2 (2)	Astrazeneca AS	912	10,4 %	7,6 %
3 (3)	GlaxoSmithKline AS	839	5,3 %	6,9 %
4 (4)	Novartis Norge AS	738	15,1 %	6,1 %
5 (5)	Schering-Plough AS	608	-0,8 %	5,0 %
6 (6)	sanofi-aventis	528	3,1 %	4,4 %
7 (10)	Roche Norge A/S	526	46,1 %	4,4 %
8 (8)	Nycomed Pharma AS	463	0,5 %	3,8%
9 (9)	MSD (Norge) AS	352	-14,7 %	2,9%
10 (12)	Abbott Norge AS	317	16,8 %	2,6%
11 (-)	Actavis Norway AS	297	1,8%	2,5 %
12 (14)	Weifa AS	295	3,3 %	2,4 %
13 (11)	Novo Nordisk Scandinavia AS	291	4,0 %	2,4 %
14 (15)	Bayer Schering Pharma	250	1,3 %	2,1 %
15 (19)	Boehringer Ingelheim Norway KS	203	6,9 %	1,7 %
16 (-)	McNeil Consumer Healthcare	179	20,7 %	1,5 %
17 (20)	ratiopharm AS	177	3,8 %	1,5 %
18 (17)	Eli Lilly Norge AS	177	-8,6 %	1,5 %
19 (22)	Meda A/S	175	3,8 %	1,4 %
20 (21)	H. Lundbeck A/S	172	5,9 %	1,4 %
21 (13)	*Farmagon AS	168	-37,9 %	1,4 %
22 (16)	Janssen-Cilag AS	165	3,4 %	1,4 %
23 (24)	Amgen	147	6,5 %	1,2 %
24 (-)	Baxter	139	28,9 %	1,2 %
25 (23)	Merck Serono	128	-11,4 %	1,1 %
Sum omsetning alle legemiddelfirmaer		12 080	4,7 %	100 %
*Parallellimportør				
Kilde: LMI/Farmastat				

1.08 De 25 legemidlene på det norske markedet med høyest omsetning

Plassering 2009 (2008)	Legemiddel	Omsetning 2009 AIP mill	Omsetnings- vekst	Andel av totalmarkedet	Eksempel på bruksområde
1 (1)	Enbrel	378	-1,7%	3,2%	Leddgikt
2 (2)	Remicade	277	-1,1%	2,3%	Leddgikt
3 (3)	Seretide	262	7,8%	2,2%	Astma
4 (4)	Humira	242	30,4%	2,0%	Leddgikt
5 (6)	Symbicort Turbuhaler	161	8,4%	1,4%	Astma
6 (5)	Nexium	157	5,7%	1,3%	Refluksykdom
7 (-)	Tamiflu	127		1,1%	Influenza
8 (7)	Cipralex	125	3,1%	1,1%	Depresjon
9 (8)	Paracet	118	6,2%	1,0%	Smerter
10 (12)	Atacand	111	20,0%	0,9%	Høyt blodtrykk
11 (10)	Lipitor	110	16,4%	0,9%	Høyt kolesterol
12 (11)	Mabthera	108	15,2%	0,9%	Kreft og leddgikt
13 (9)	Ibux	99	4,0%	0,8%	Smerter
14 (13)	Otrivin	96	5,1%	0,8%	Tett nese
15 (14)	Herceptin	88	6,2%	0,7%	Kreft
16 (12)	Atacand Plus	83	25,6%	0,7%	Høyt blodtrykk
17 (17)	Singulair	82	5,4%	0,7%	Astma
18 (15)	Plavix	80	0,8%	0,7%	Blodpropp
19 (18)	Insulatard	77	1,4%	0,7%	Diabetes
20 (-)	Prevenar	76		0,6%	Pneumokokkvaksine
21 (16)	Lamictal	75	-4,0%	0,6%	Epilepsi
22 (-)	Nicorette	71	27,9%	0,6%	Røykeavvenning
23 (20)	Lyrice	71	-2,2%	0,6%	Nevropatisk smerte
24 (-)	Spiriva	70	48,0%	0,6%	Kols
25 (-)	Coaprovel	68	2,1%	0,6%	Høyt blodtrykk
Sum omsetning alle legemidler		12 080	4,7%		
Kilde: LMI/Farmastat					

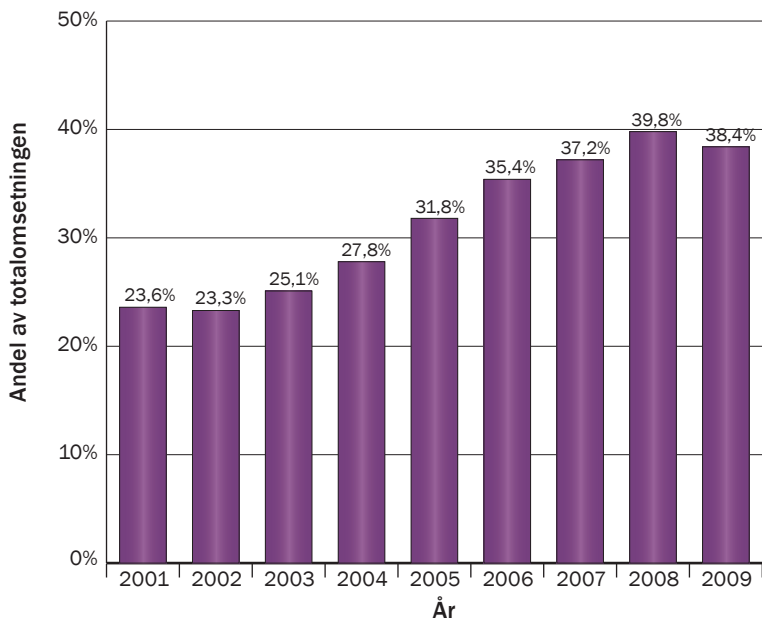
1.09 De 25 mest omsatte virkestoffene i definerte døgndoser (DDD)

Plassering 2009 (2008)	Virkestoff	Originallege- middelets navn*	Omsetning DDD pr 1000 innb.	Vekst 08-09	Eksempel på bruksområde
1 (2)	Acetylsalisylsyre	Albyl-E	70	2,6%	Blodpropp
2 (1)	Simvastatin	Zocor	66	3,7%	Høyt kolesterol
3 (3)	Natriumfluorid	Flux	52	-13,8%	Tannråte
4 (-)	Levonorgestrel	Mirena	37	1,4%	Prevensjon
5 (6)	Cetirizin	Zyrtec	34	9,5%	Allergi
6 (5)	Zopiklon	Imovane	32	0,5%	Søvnvansker
7 (8)	Amlodipin	Norvasc	31	0,3%	Høyt blodtrykk
8 (13)	Paracetamol	Paracet	31	6,2%	Smerter
9 (7)	Askorbinsyre	Nycoplus C-vit.	31	-1,8%	Vitaminmangel
10 (4)	Atorvastatin	Lipitor	30	22,0%	Høyt kolesterol
11 (19)	Xylometazolin	Otrivin	29	0,5%	Tett nese
12 (9)	Ramipril	Triatec	27	5,2%	Høyt blodtrykk
13 (10)	Metoprolol	Selo-Zok	25	0,3%	Høyt blodtrykk
14 (11)	Vitamin B kompleks		25	0,2%	Vitaminmangel
15 (12)	Levotyroksinnatrium	Thyroksin	23	3,0%	Lavt stoffskifte
16 (15)	Kandesartan	Atacand	19	12,9%	Høyt blodtrykk
17 (14)	Furosemid	Lasix Retard	18	-3,6%	Høyt blodtrykk
18 (18)	Ibuprofen	Ibux	18	4,2%	Smerter
19 (16)	Escitalopram	Cipralex	18	8,6%	Depresjon
20 (20)	Esomeprazol	Nexium	14	8,4%	Reflukssykdom
21 (17)	Levonorgestrel og østrogen		14	-0,4%	Prevensjon
22 (21)	Metformin		14	6,8%	Diabetes
23 (22)	Losartan og diuretika	Cozaar Comp	13	-0,8%	Høyt blodtrykk
24 (25)	Prednisolon	Prednisolon Nycomed	12	3,0%	Betennelse
25 (23)	Kodein, kombinasjoner	Paralgin Forte	12	-1,5%	Smerter

Tall fra 2009
*For enkelte virkestoff er markedsleder angitt
Kilde: LMI/Farmastat

1.10

Omsetning av generiske legemidler (DDD)

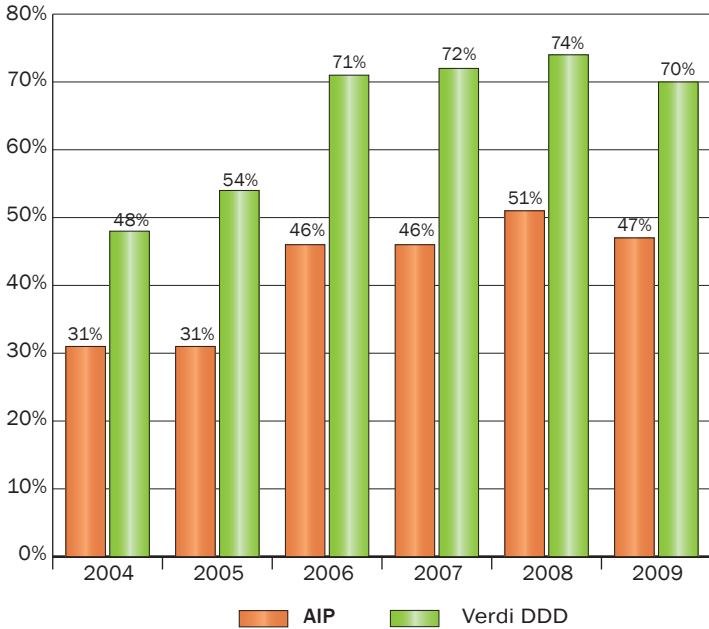
Kilde: LMI/Farmastat

Tabellen viser omsetningen av generiske legemidler i definerte døgndoser i prosent av samlet omsetning.

Generikaandelen av legemiddelmarkedet har økt sterkt de siste årene, og ligger nå på nærmere 40%. Etter at originalpreparatet er gått av patent, er det tillatt for andre produsenter å fremstille kopipreparater (generika) som inneholder samme virkestoff som originalpreparatet.

Generisk substitusjon i apotek ble innført i 2001. Dette, samt patentutløp for flere store legemidler og innføring av trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økningen av generikaandelen.

1.11 Kopipreparaters andel av det samlede generiske markedet

Tall i AIP/DDD

Kilde: LMI/Farmastat

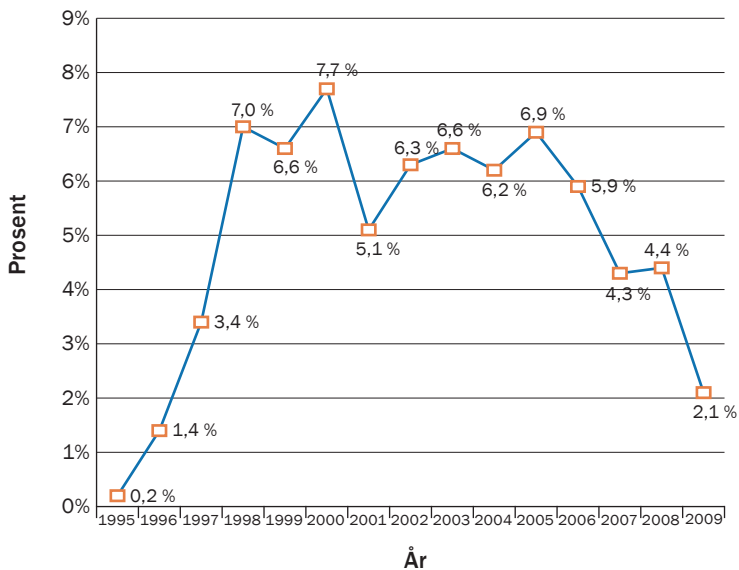
Tabellen er basert på myndighetenes liste for byttbare legemidler pr. 01.01.2010.

Legemidler med utelukkende parallellbytte er fjernet. Listen inneholder dermed alle virkestoffer hvor apotekene, under visse forutsetninger, kan foreta et bytte til generisk legemiddel selv om et originalpreparat er forskrevet på resepten.

Samlet utgjorde det byttbare markedet, slik det er definert her, ca. 3 milliarder kroner AIP i 2009. Den generiske andelen av byttemarkedet representerer ca. 1,4 milliarder kroner.

1.12

Markedsandel for parallellimporterte legemidler

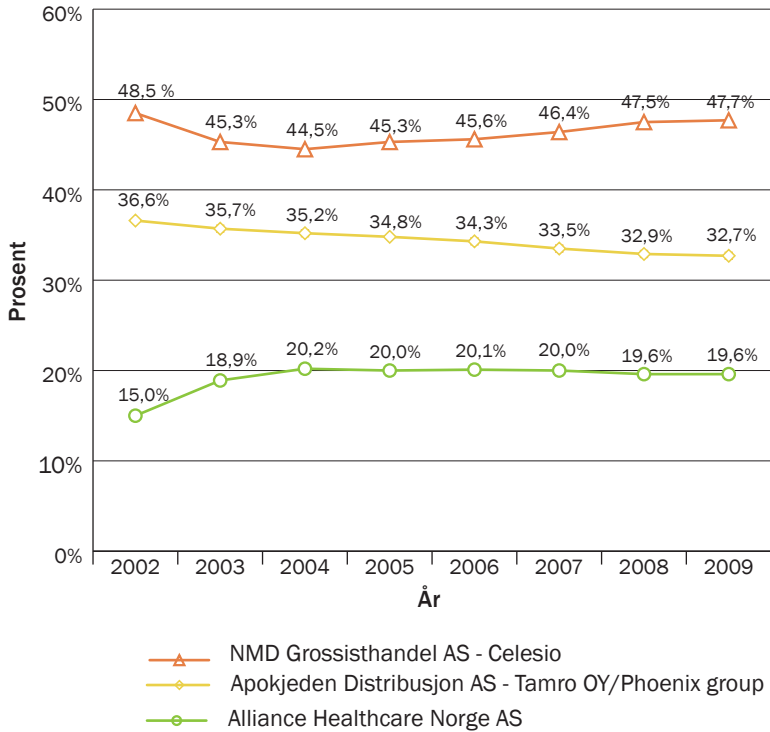
Kilde: LMI/Farmastat

Parallellimporterte legemidlers andel av totalomsetningen faller betydelig i forhold til tidligere år. Det lave nivået har sammenheng med at prisene på legemidler i Norge er på et relativt lavt nivå i forhold til resten av Europa.

Parallellimportørene kjøper originalpreparater i andre EU-/EØS-land, og importerer dem til Norge. Parallellhandel er mest aktuelt for patenterte legemidler med høy salgsverdi.

Motsatsen til parallellimport er parallelleksport. De norske grossistenes parallelleksport av legemidler fra Norge er vesentlig høyere enn parallellimporten som følge av lavt prisnivå på legemidler i Norge i forhold til andre EØS land.

1.13 Markedsandeler for legemiddelgrossister

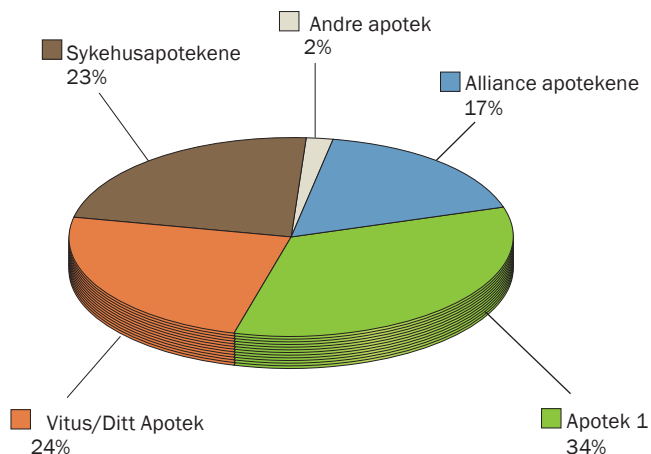
Kilde: LMI/Farmastat

I Norge er det tre fullsortiments legemiddelgrossister: NMD Grossisthandel AS, Apokjeden Distribusjon AS og Alliance Healthcare Norge AS. Disse er integrert med apotekkjedene.

Sykehusapotekene får sine legemidler fra NMD Grossisthandel AS. Grossistene/apotekkjedene er alle eid av internasjonale selskaper.

1.14

Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet

Tall fra 2009
Kilde: Farmastat

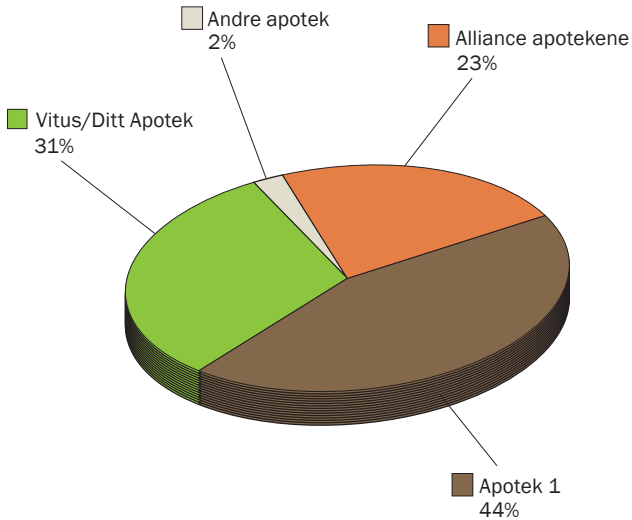
I dag har de tre apotekkjedene i Norge kontroll over sin egen distribusjon ved at de har grossistvirksomhet integrert i kjeden. Dette gjelder Apokjeden (Apotek 1) med Apokjeden Distribusjon, NMD (Vitus/Ditt Apotek) og Alliance apotekene med Alliance Healthcare som grossist.

Markedsandelene har endret seg lite de siste årene.

Ved inngangen til 2010 var det 658 apotek i Norge.

1.15

Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet, ekskl. sykehusapotek

Tall fra 2009
Kilde: Farmastat

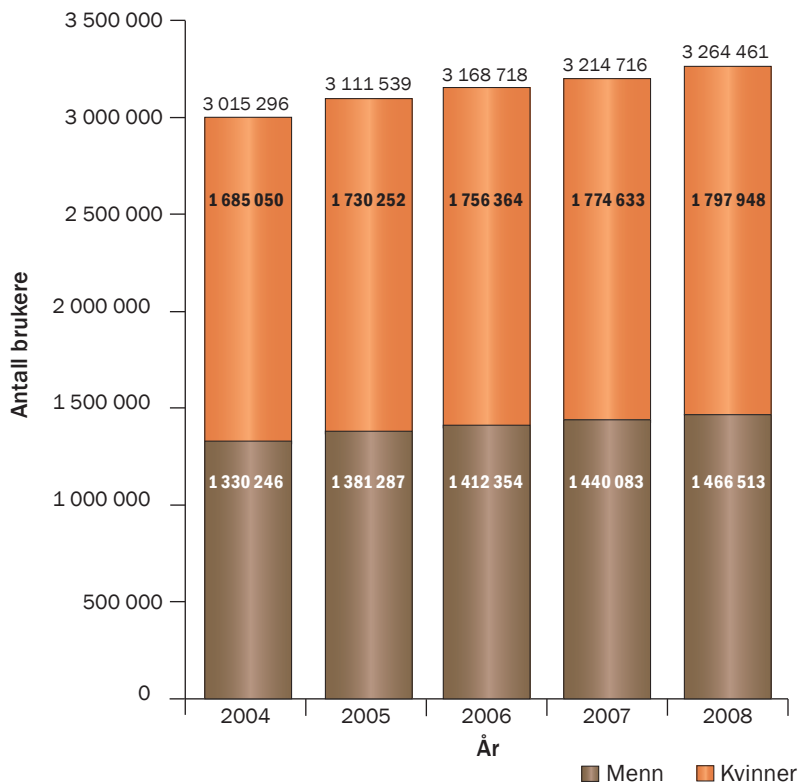
Til forskjell fra figur 1.14 viser denne fordelingen i det private apotekmarkedet, det vil si eksklusive sykehusapotekene.

De tre blokkene Vitus/Ditt Apotek, Alliance-Boots-apotekene og Apotek 1 kontrollerer 98 prosent av markedet.

1.16

Totalt antall brukere av reseptpliktige legemidler i Norge

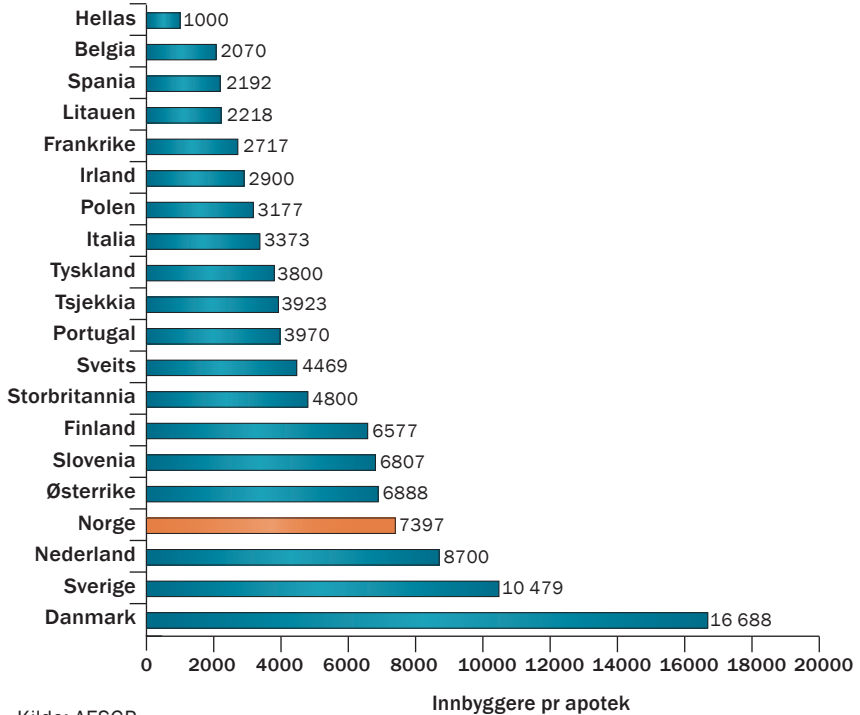
Kilde: Reseptregisteret

Nærmere 3,3 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Antall brukere er økende. Dette kan skyldes demografiske forhold, blant annet et stigende antall eldre.

Figuren viser også at flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler.

1.17

Antall innbyggere pr apotek i Europa

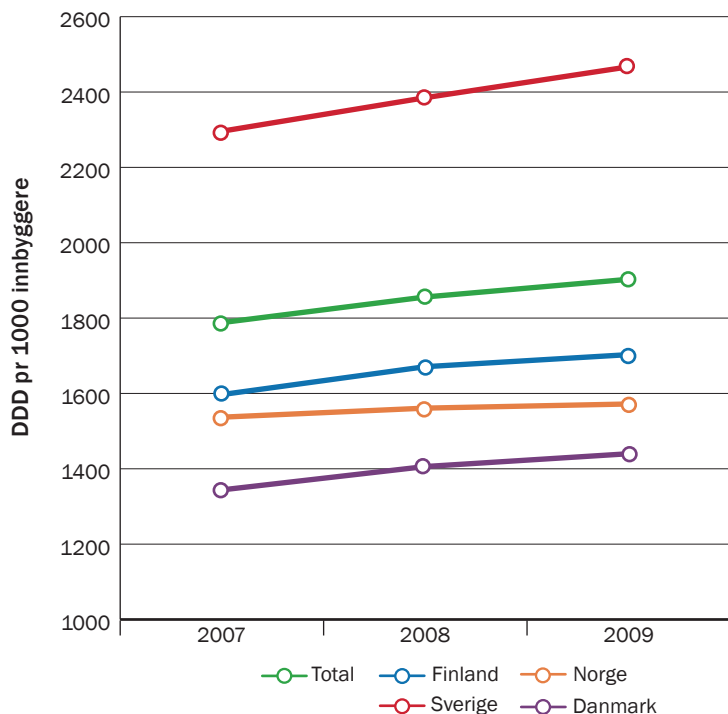

Apotekdekningen i Norge er bedret etter at ny apoteklov trådte i kraft i 2001. Siden den gang er det etablert 253 flere apotek i Norge.

I 2001 var det gjennomsnittlig 11 280 innbyggere pr. apotek. I 2008 var det i gjennomsnitt ca. 7400 innbyggere pr. apotek i Norge.

1.18

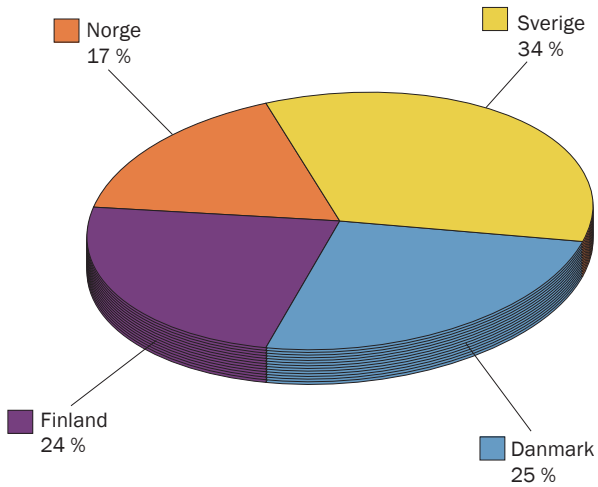
Legemiddelforbruk (DDD) i Norden pr innbygger

Kilde: SLD Nordic

Legemiddelforbruket i Norge er lavt sammenlignet med de andre nordiske landene. Sverige har det høyeste legemiddelforbruket i Norden. Ulikhetene i legemiddelbruk mellom de nordiske landene kan påvirkes av ulike terapitradisjoner, omfang og innretning av offentlige reguleringer og finansieringsordninger samt kulturelle og demografiske trekk.

1.19 Fordeling av det nordiske legemiddelmarkedet 2009

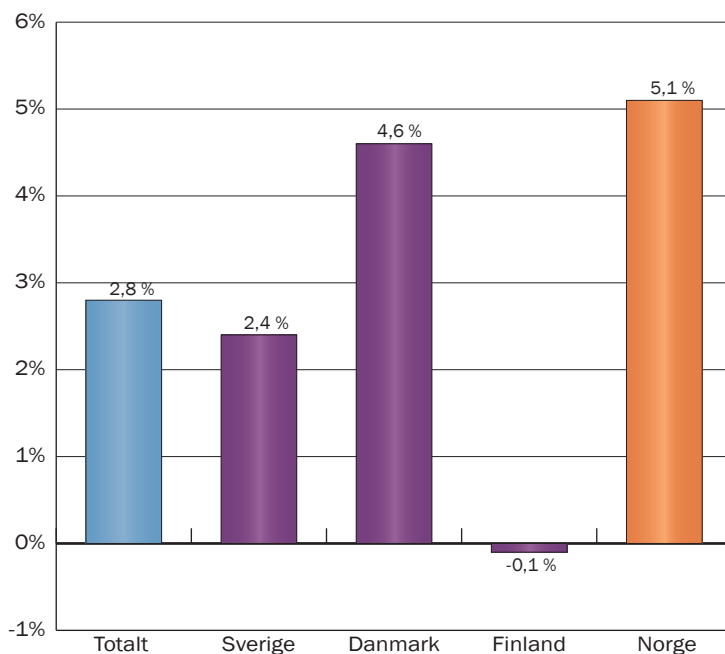

Kilde: SLD Nordic

Det norske legemiddelmarkedet er beskjedent i forhold til de øvrige nordiske landene, og er omtrent halvparten så stort som det svenske markedet.

1.20

Vekst i legemiddelomsetningen for de nordiske landene i 2009

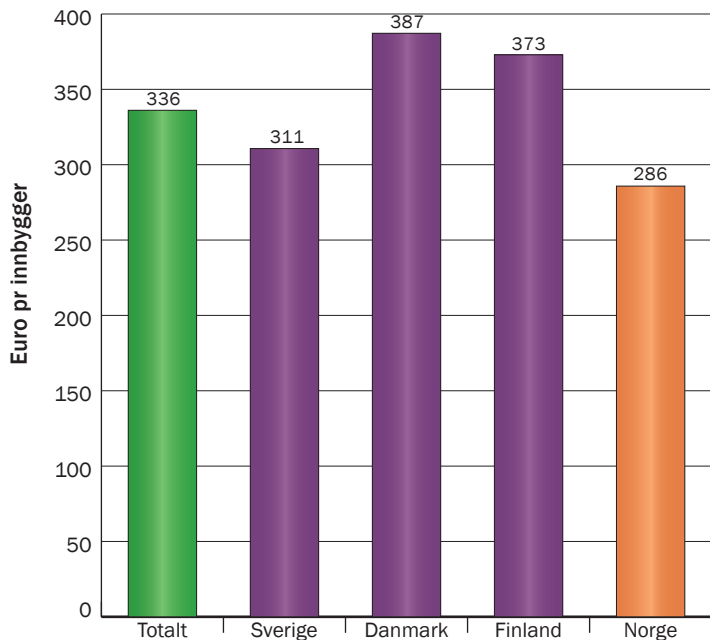
Tall i AIP (målt i Euro)

Kilde: SLD Nordic

Norge ser ut til å ha hatt en høyere vekst enn de andre nordiske landene for første gang på mange år.

Tallene er basert på omsetning i AIP-verdi.

1.21 Legemiddelomsetning (AIP) pr innbygger i de nordiske landene i 2009

Kilde: SLD Nordic

Legemiddelomsetningen målt i apotekenes innkjøpspris (AIP) er lavest i Norge sammenlignet med resten av Norden.

1.22

Ledende legemidler på verdensmarkedet

Legemiddelnavn, Plassering 2008 (2007)		Bruksområde	Omsetning mrd. US\$
1 (1)	Lipitor	Høyt kolesterol	13,6
2 (2)	Plavix	Forebygging av hjerteinfarkt/hjerneslag	8,6
3 (3)	Nexium	Magesår og reflukssykdom	7,8
4 (4)	Seretide (Advair)	Astma og KOLS	7,7
5 (5)	Enbrel	Revmatiske lidelser og hudsykdommer	5,7
6 (8)	Seroquel	Schizofreni	5,4
7 (6)	Zyprexa	Schizofreni	5,0
8 (-)	Remicade	Revmatiske lidelser og hudsykdommer	4,9
9 (9)	Singulair	Astma og KOLS	4,7
10 (-)	Lovenox (Klexane)	Blodpropp	4,4
11 (-)	Mabthera	Kreft og revmatiske lidelser	4,3
12 (-)	Takepron (lansoprazole)	Magesår og reflukssykdom	4,3
13 (-)	Efexor	Depresjon	4,3
14 (-)	Humira	Revmatiske lidelser og hudsykdommer	4,1
15 (-)	Avastin	Kreft	4,0
Sum 15 ledende legemidler			88,8
Kilde: IMS Health			Data fra 2008 Tall i grossist innkjøpspris (GIP)

I likhet med de tre foregående årene, hadde kolesterollegemidlet Lipitor posisjonen som det mest omsatte legemidlet også i 2008. På verdensbasis omsatte de 15 største legemidlene for til sammen nærmere 90 milliarder USD.

1.23

Det norske legemiddelmarkedet sett i forhold til et utvalg land i Europa

Land, plassering 2007		Omsetning mill. Euro, 2007	Andel
1	Frankrike	25 501	19,9 %
2	Tyskland	25 241	19,7 %
3	Italia	16 734	13,1 %
4	Storbritannia	14 493	11,3 %
5	Spania	13 209	10,3 %
6	Hellas	5 503	4,3 %
7	Nederland	4 616	3,6 %
8	Belgia	3 932	3,1 %
9	Portugal	3 490	2,7 %
10	Sverige	3 052	2,4 %
11	Østerrike	2 737	2,1 %
12	Sveits	2 726	2,1 %
13	Irland	1 902	1,5 %
14	Danmark	1 860	1,5 %
15	Finland	1 848	1,4 %
16	Norge	1 360	1,1 %
	Sum	128 204	100 %
Kilde: EFPIA		Tall i AIP/GIP	

Tall fra den europeiske legemiddelindustriforeningen, EFPIA, viser at det norske markedet for legemidler i 2007 utgjorde 1 prosent av den samlede omsetningen i disse europeiske landene.

1.24

Ledende farmasøytiske selskap på verdensmarkedet

Firma, plassering 2008		Omsetning i mrd. US\$	Land
1	Pfizer	43	USA
2	GlaxoSmithKline	37	Storbritannia
3	Novartis	36	Sveits
4	Sanofi-Aventis	36	Frankrike
5	AstraZeneca	33	Storbritannia
6	Roche Group	30	Sveits
7	Johnson & Johnson	29	USA
8	Merck	26	USA
9	Abbott Laboratories	19	USA
10	Eli Lilly	19	USA
11	Amgen	16	USA
12	Wyeth	16	USA
13	Teva	15	Israel
14	Bayer	16	Tyskland
15	Takeda	14	Japan

Kilde: IMS Health

Det største farmasøytiske selskapet på verdensmarkedet Pfizer omsatte i 2008 for i overkant av 43 milliarder US dollar. Pfizer fusjonerte i 2009 med Wyeth og vil dermed befeste sin posisjon som det største selskapet ytterligere.

Syv av de 12 største selskapene er amerikanske. To er britiske og to er sveitsiske.

Pris og finansiering

Prisundersøkelser foretatt i 2008 og 2009 viste at prisene på legemidler i Norge er blant de aller laveste i Vest-Europa.

Siden årtusenskiftet har prisene på legemidler inn til apotek vist en synkende tendens. Den siste tiårsperioden har legemiddelprisene gjennomsnittlig sunket med 2,2 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 2,1 prosent. Dette indikerer en gjennomsnittlig årlig realprisreduksjon på legemidler på i overkant av 4 prosent. Størrelsene fremkommer ved å sammenligne prisene på alle legemidler som hadde omsetning både i inneværende og foregående år.

Norge er ett av få land i Europa hvor det betales full merverdiavgift på reseptpliktige og reseptfrie legemidler. Det er myndighetene som fastsetter prisene på reseptpliktige legemidler. Prisene på reseptfrie legemidler er derimot blitt bestemt av markedet siden 1995. Stortinget fastsetter apotekenes maksimale avanse for reseptpliktige legemidler.

Om lag to tredeler av legemiddelkostnadene er finansiert ved at det offentlige dekker utgiftene til legemidler forskrevet på blå resept og legemidler brukt ved sykehus og sykehjem. Andelen som finansieres over blåreseptordningen har sunket, mens andelen finansiert over helseforetakenes budsjetter har steget noe de siste årene. Den private andelen av finansieringen omfatter pasientenes utgifter til reseptfrie legemidler, reseptpliktige legemidler på hvit resept og egenandeler på blå resept. Egenandelstaket, dvs pasientenes utgifter til legebesøk og medisiner på blå resept i løpet av et kalenderår, er på 1840 fra 1. januar 2010.

Det offentliges utgifter til legemidler utgjør en relativt liten andel av de totale utgiftene til forebygging og behandling av sykdom. Offentlige legemiddelutgifter utgjorde i 2008 kun 6,9 prosent av de offentlige helseutgiftene. Andelen har vært synkende de siste årene.

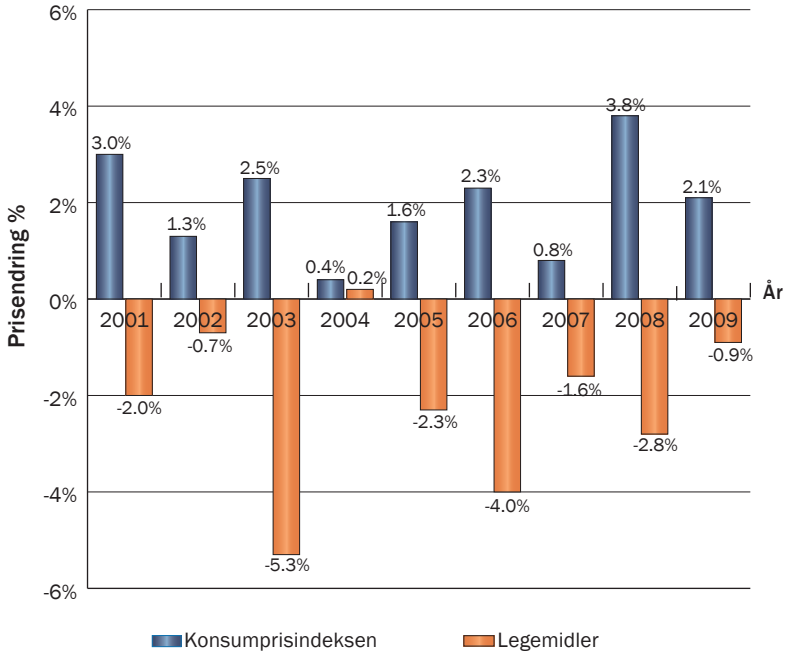
Gjennom blåreseptordningen ble det refundert 8,3 milliarder til legemidler, hvilket utgjør 3 prosent av folketrygdens totale utgifter. Legemidler utgjør kun 3 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten.

Utgifter til helseformål utgjør en stadig økende andel av de totale utgiftene. Legemiddelutgiftene har, frem til for få år siden, hatt samme veksttakt som de øvrige helseutgiftene. Nå viser legemiddelutgiftene en fallende tendens. Årsakene til lavere vekst i legemiddelutgiftene de siste årene er blant andre patentutløp og ordninger som trinnpris og foretrukket legemiddel.

2.01

Prisendring på legemidler og generell prisvekst

Kilder: Statistisk sentralbyrå og LMI/Farmastat

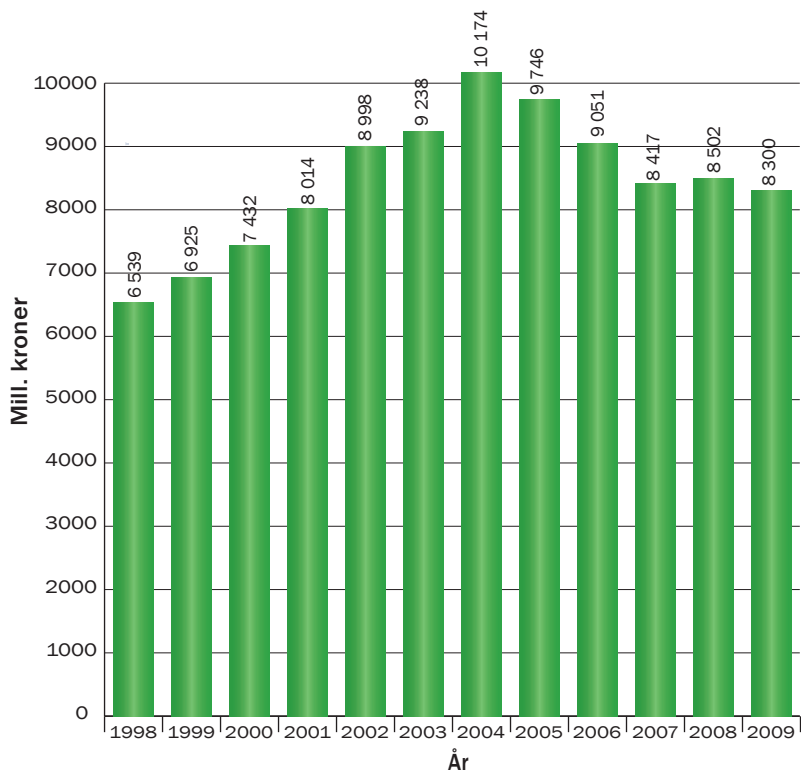
Figuren viser at prisen på legemidler gjennomgående falt i perioden 2000 til og med 2009.

Den siste tiårsperioden har legemiddelprisene gjennomsnittlig sunket med 2,2 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 2,1 prosent. Dette indikerer en årlig realprisreduksjon på legemidler på i overkant av 4 prosent.

Størrelsene fremkommer ved å sammenligne prisene på alle legemidler som hadde omsetning, både i inneværende og foregående år.

2.02

Offentlige utgifter til legemidler på blå resept

Tall i mill. 2009-kroner

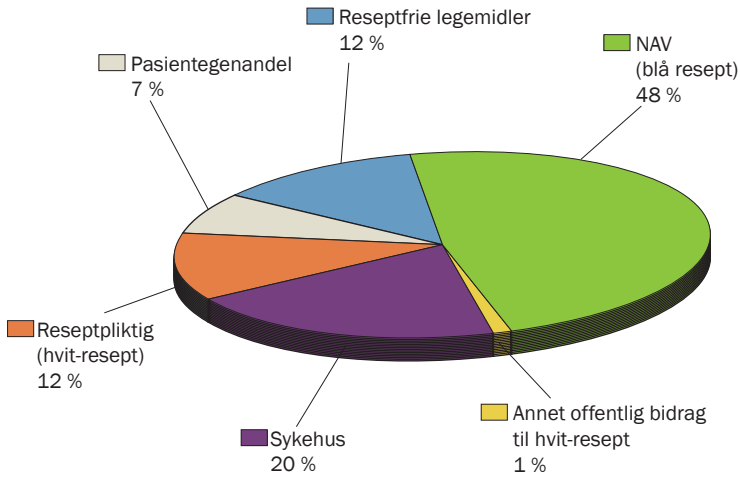
Kilde: NAV, HOD, LMI

Årsaken til reduksjon i legemiddelutgiftene på blå resept de siste årene er blant andre overføring av finansieringsansvaret for en del kostbare legemidler til helseforetakene, for eksempel TNF-hemmere. Patentutløp, samt ordninger som trinnpris og foretrukket legemiddel virker også inn.

Tallene er oppgitt i faste 2009-kroner, og inkluderer både ordinær refusjon og refusjon ved oppnådd beløpsgrense på frikort. Tall for 2009 er anslag fra saldert statsbudsjett.

2.03

Finansiering av legemiddelforbruket

Tall fra 2008

Figuren baseres på tall fra flere kilder, og det knyttes derfor usikkerhet til tallene

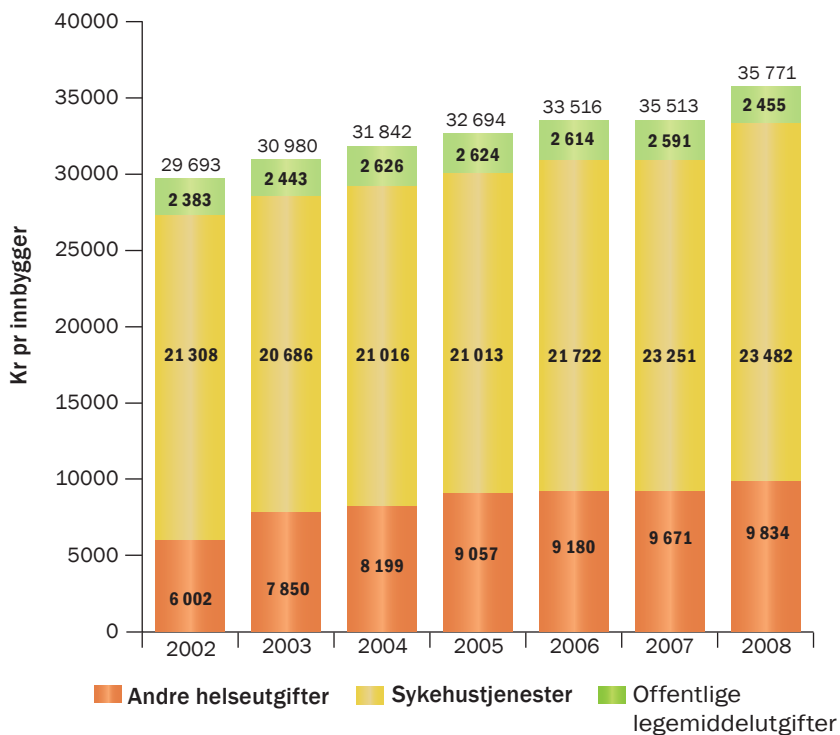
Kilde: NAV, SSB, NAF, LMI/Farmastat

Det offentlige finansierer ca. 70 prosent av legemiddelkostnadene i Norge. Mesteparten av dette går gjennom den ordinære refusjonsordningen for legemidler (blåresptordningen). Fra 2006 til 2008 har denne andelen sunket, fra 51,8 prosent til 47,6 prosent.

Andelen som finansieres over helseforetakenes budsjetter har, i perioden 2006-2008 steget fra 16,5 prosent til 19,7 prosent.

2.04

Offentlige helseutgifter, kr pr. innbygger

Det offentlige helseutgifter til legemidler utgjør en relativt liten andel av de totale utgiftene til forebygging og behandling av sykdom.

Størsteparten av det offentlige helseutgifter er relatert til andre innsatsfaktorer enn legemidler, først og fremst lønnsutgifter.

2.05

Offentlige utgifter til helsetjeneste og legemidler

År	BNP mill kr	Offentlige utgifter helsetjeneste		Offentlige utgifter legemidler		% av offentlige helseutgifter
		mill kr	% av BNP	mill kr	% av BNP	
2002	1 532 307	120 146	7,8 %	9 643	0,6 %	8,0 %
2003	1 593 826	129 221	8,1 %	10 191	0,6 %	7,9 %
2004	1 743 041	134 138	7,7 %	11 063	0,6 %	8,2 %
2005	1 945 716	140 800	7,2 %	11 299	0,6 %	8,0 %
2006	2 159 573	148 693	6,9 %	11 597	0,5 %	7,8 %
2007	2 271 607	160 161	7,1 %	11 686	0,5 %	7,3 %
2008	2 543 189	171 664	7,1 %	11 783	0,5 %	6,9 %

Kilder: SSB, NAV og LMI/Farmastat

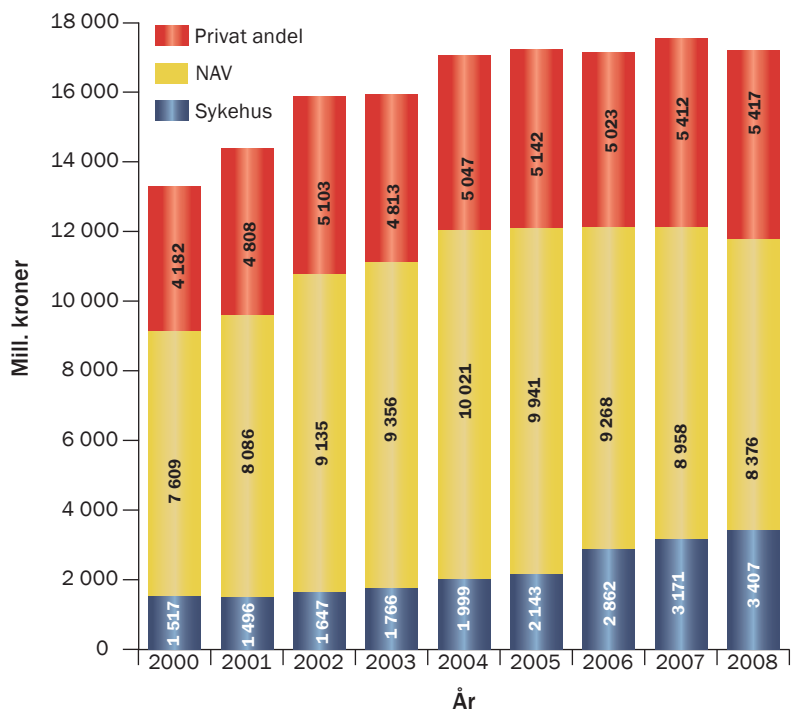
Selv om kronebeløpet det offentlige bruker til legemidler øker, har utgiftene som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) endret seg lite.

Legemidlenes andel som prosent av de offentlige helseutgiftene utgjorde 6,9 prosent i 2008. Andelen har vært synkende de senere årene.

2.06

Legemiddelutgifter i privat og offentlig sektor

Faste priser, 2008 kroner

Kilder: SSB, NAV og LMI/Farmastat

Forbrukernes legemiddelutgifter består av hvite resepter, reseptfrie legemidler og egenandeler for blåresepter.

Folketrygdens utgifter har sunket betraktelig, mens sykehusenes legemiddelutgifter har økt de senere årene. Dette skyldes at finansieringsansvaret for en del legemidler er overført fra folketrygden til helseforetakene, samt at det har tilkommet nye legemidler til bruk i sykehus.

Legemidler utgjør totalt sett i overkant av 3 prosent av helseforetakenes samlede driftsutgifter.

2.07

Kostnad pr dag for de 25 mest brukte legemidlene

#	Virkestoff	Eksempel på bruksområde	Døgndose	Kostnad pr døgn, kroner
1	Acetylsalisylsyre	Blodpropp	160 mg	1,0
2	Simvastatin	Høyt kolesterol	40 mg	2,3
3	Natriumfluorid	Tannråte	0,5 mg	0,4
4	Levonorgestrel	Prevensjon	-	-
5	Cetirizin	Allergi	10 mg	0,7
6	Zopiklon	Søvnvanser	5 mg	1,7
7	Amlodipin	Høyt blodtrykk	10 mg	1,7
8	Paracetamol	Smerter	500 mg x 3	4,5
9	Askorbinsyre	Vitaminmangel	200 mg	0,9
10	Atorvastatin	Høyt kolesterol	40 mg	3,5
11	Xylometazolin	Tett nese	0,64 ml	3,3
12	Ramipril	Høyt blodtrykk	5 mg	1,3
13	Metoprolol	Høyt blodtrykk	100 mg	1,2
14	Vitamin B kompleks	Vitaminmangel	1 tablett	0,5
15	Levotyroksinnatrium	Lavt stoffskifte	0,1 mg	0,7
16	Kandesartan	Høyt blodtrykk	8 mg	6,2
17	Furosemid	Høyt blodtrykk	30 mg	1,0
18	Ibuprofen	Smerter	400 mg x 3	3,2
19	Escitalopram	Depresjon	10 mg	5,4
20	Esomeprazol	Reflukssykdom	20 mg	6,2
21	Levonorgestrel og østrogen	Prevensjon	1 tablett	2,9
22	Metformin	Diabetes	500 mg x 2	1,4
23	Losartan og diuretika	Høyt blodtrykk	1 tablett	5,0
24	Prednisolon	Betennelse	1 tablett	2,4
25	Kodein, kombinasjoner	Smerter	1 tablett x 4	6,4

Kilde: Farmastat/LMI, Statens legemiddelverk

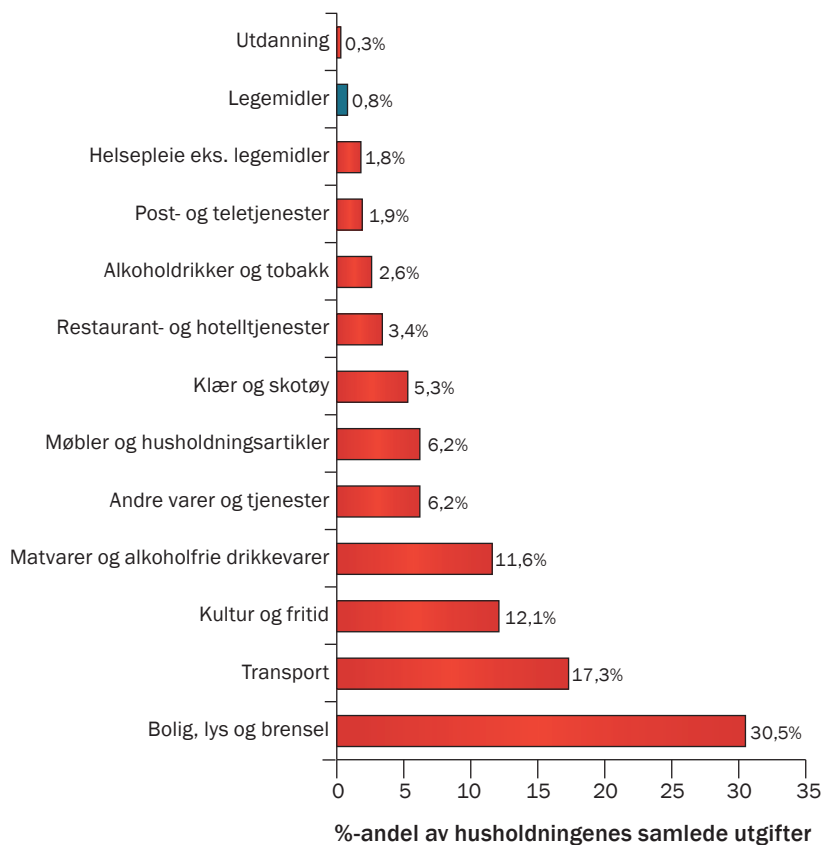
Tabellen viser kostnad pr dag for de 25 mest brukte legemidlene i Norge i 2009. Den oppgitte prisen inkluderer både private og offentlige kostnader, og er basert på mye brukt dosering og pakning for de ulike legemidlene. Kostnad pr dag er ikke sammenlignbar for ulike legemidler med samme bruksområde, siden doseringen ikke nødvendigvis er likeverdig.

Oversikten er basert på priser pr 1. januar 2010. For reseptfrie legemidler er pris innhentet fra apotek. Trinnspris er brukt i de tilfeller det er relevant.

For paracetamol er det tatt utgangspunkt i reseptfri pakning. Reseptfrie pakninger har normalt en høyere enhetspris enn reseptpliktige pakninger.

2.08

Forbrukerens utgifter til legemidler i forhold til andre utgifter

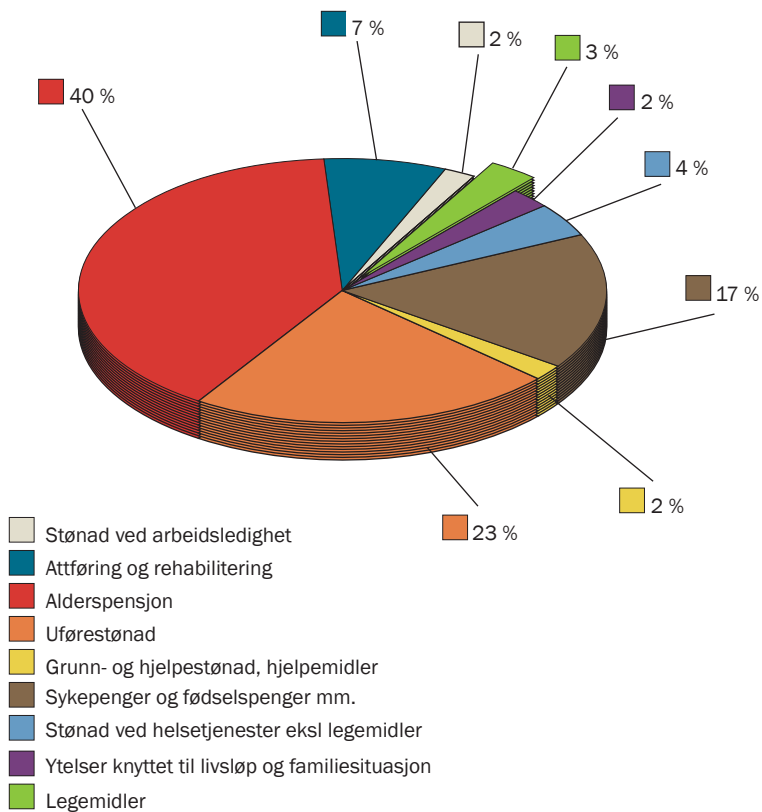

Kilde: Statistisk sentralbyrå
Gjennomsnittlige årlige tall 2006-2008

En nordmann bruker i gjennomsnitt tre ganger mer til alkohol og tobakk, og fire ganger mer til restaurantbesøk, enn til legemidler.

Tallgrunnlaget baserer seg på Statistisk Sentralbyrås (SSBs) forbruksundersøkelse, og viser hvor mye en gjennomsnittsforbruker i Norge bruker på ulike varer og tjenester i perioden 2006 til 2008.

2.09 Folketrygdens utgifter til ulike formål

Kilde: NAV

Folketrygdens samlede utgifter var 265 milliarder kroner i 2008. Refusjon av legemidler utgjorde en beskjeden andel av disse. I 2008 representerte legemidler 3 prosent, eller i overkant av 8 milliarder kroner. Dette er om lag på samme nivå som tidligere.

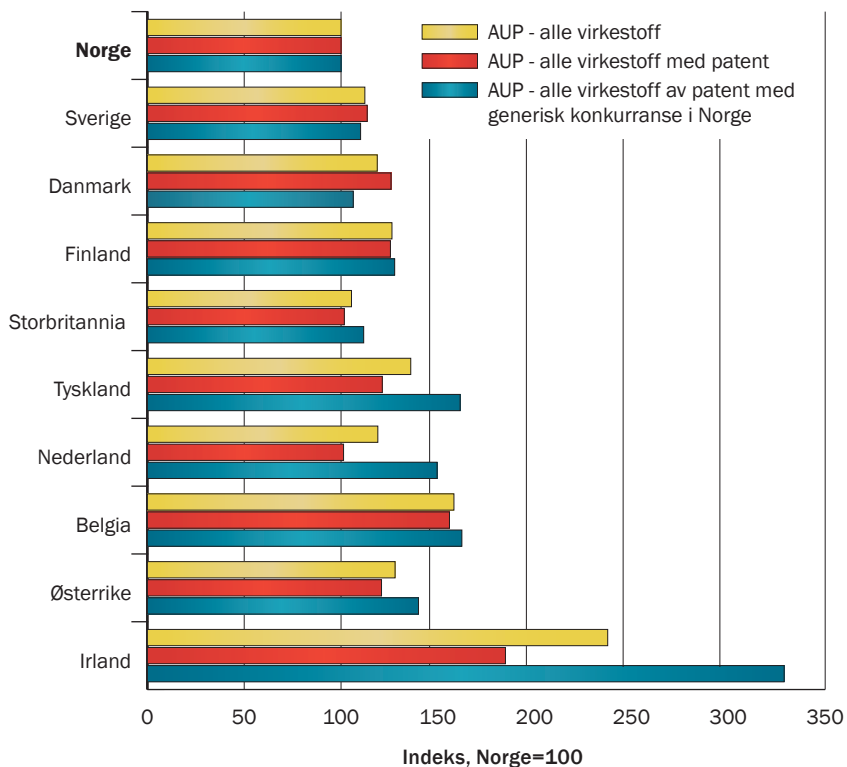
2.10 Utgifter til helseformål

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Totale utgifter til helseformål, nominelle kroner	150	160	168	177	188	203	217
Totale offentlige helseutgifter, nominelle kroner	124	133	140	148	157	171	182
Offentlig finansiert andel av totale helseutgifter	83 %	83 %	83 %	84 %	84 %	84 %	84 %
Totale private helseutgifter, nominelle kroner	26	27	29	29	31	33	35
Privat finansiert andel av totale helseutgifter	17 %	17 %	17 %	16 %	16 %	16 %	16 %
Totale utgifter til legemidler, nominelle kroner	14	15	16	16	16	17	17
Legemidler som andel av totale utgifter til helseformål	9,5 %	9,1 %	9,3 %	9,1 %	8,7 %	8,3 %	7,9 %
Totale helseutgifter, faste 2007 kroner	162	168	176	182	189	203	217
Årlig vekst i helseutgiftene, faste 2007 kroner	9,5 %	3,8 %	5,0 %	3,6 %	3,7 %	7,6 %	2,9 %
Offentlige helseutgifter som andel av totale offentlige utgifter	18,6 %	18,4 %	18,9 %	19,2 %	19,1 %	19,6 %	21,3 %
Milliarder kr eller prosent							
Kilder: Statistisk sentralbyrå/LMI/Farmastat							

Utgifter til helseformål som andel av de totale offentlige utgiftene har økt. Legemiddelutgiftene har vokst mindre enn de øvrige helseutgiftene.

Legemidlenes andel av utgifter til helseformål har vært synkende siden 2002.

2.11 Prisnivå på legemidler i et utvalg europeiske land

Kilde: SNF Rapport 05/08 - Er legemidler billige i Norge?

Norge er blant de land som har de aller billigste legemidlene, enten en ser på alle virkestoff, patentbeskyttede virkestoff eller virkestoff med (faktisk eller potensiell) generisk konkurranse, viser SNF-rapport nr. 05/08, utført på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD).

I tabellen er prisene i de europeiske landene indeksert med prisnivået i Norge satt lik 100. Norge er sammenlignet med ni andre vesteuropeiske land.

SNF gjennomførte en ny undersøkelse basert på samme metodotikk på oppdrag fra Apotekforeningen i 2009. Denne undersøkelsen gav de samme hovedresultater som undersøkelsen fra 2008.

2.12 Mva på legemidler og andre varer og tjenester i Europa

Land	Standard MVA %	MVA på legemidler %	
		Reseptpliktige	Reseptfrie
Danmark	25,0	25,0	25,0
Norge	25,0	25,0	25,0
Tyskland	19,0	19,0	19,0
Italia	20,0	10,0	10,0
Finland	22,0	8,0	8,0
Hellas	19,0	9,0	9,0
Belgia	21,0	6,0	6,0
Nederland	19,0	6,0	6,0
Portugal	21,0	5,0	5,0
Spania	16,0	4,0	4,0
Frankrike (1)	19,6	2,1 - 5,5	2,1 - 5,5
Sveits	7,6	2,4	2,4
Irland (2)	21,0	0,0 - 21,0	0,0 - 21,0
Østerrike	20,0	10,0	10,0
Sverige	25,0	0,0	25,0
Storbritannia (3)	15,0	0,0	15,0
Kilde: EFPIA/EU Data pr 2009	(1) Frankrike: blåresept 2,1%, hvitresept 5,5% (2) Irland: orale legemidler 0%, andre legemidler 21% (3) Storbritannia: 15 % mva. på legemidler kjøpt av sykehus		

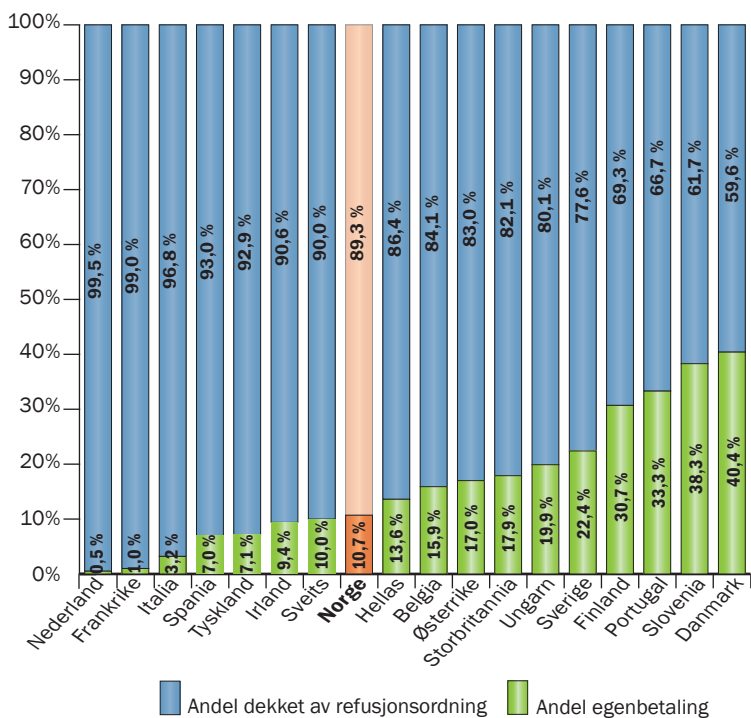
Norge er ett av få land i Europa hvor det betales full merverdiavgift på reseptpliktige og reseptfrie legemidler.

Verken i Sverige eller Storbritannia betales mva for reseptpliktige legemidler. I de fleste andre europeiske land er det lavere mva på legemidler enn på andre varer og tjenester

2.13

Egenbetaling for refunderte legemidler

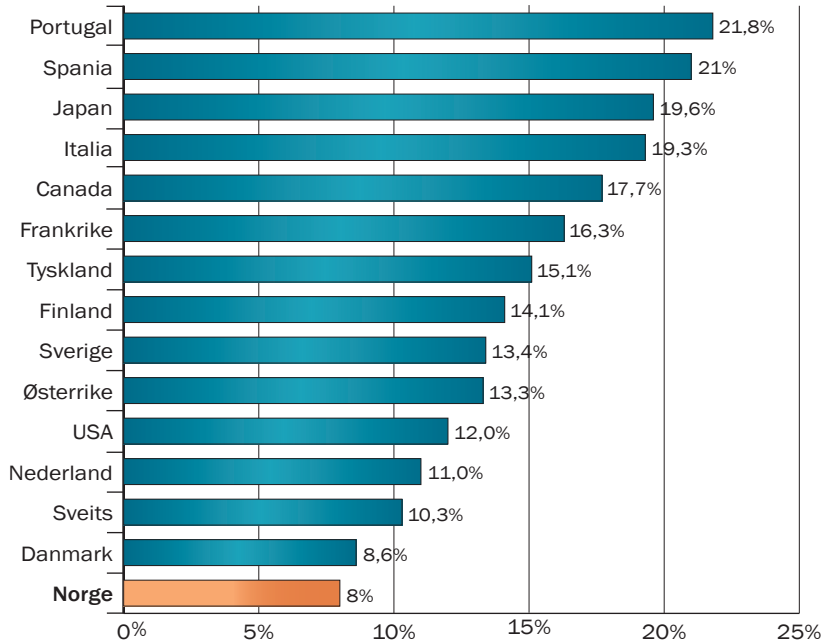
Data fra 2006

Kilde: EFPIA

De norske egenandelssatsene for legemidler på blå resept er vesentlig lavere enn i de øvrige nordiske landene.

2.14

Legemiddelutgifter som andel av helseutgifter i OECD

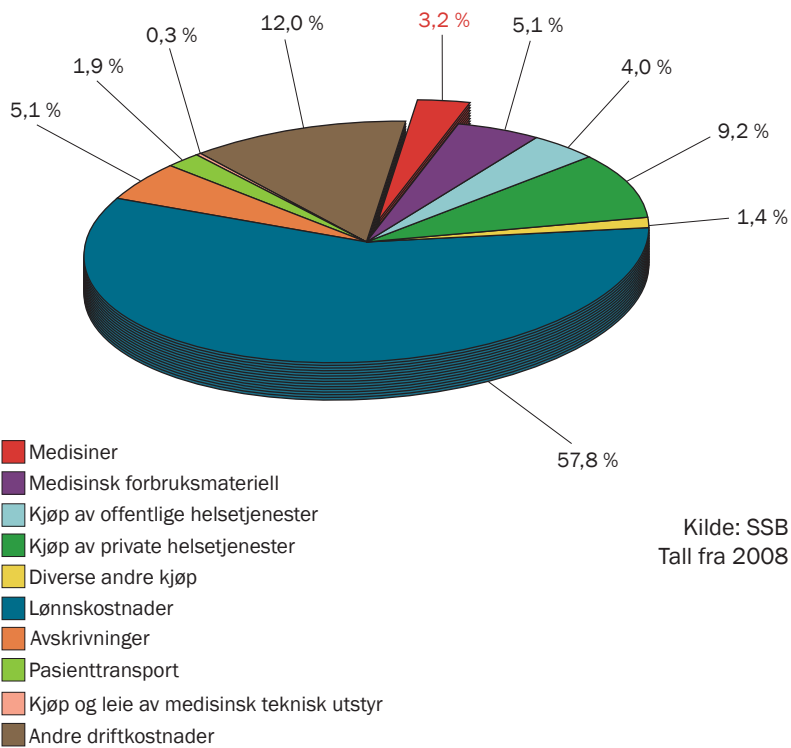
Tall fra 2007

Kilde: OECD

Legemiddelutgiftenes andel av helseutgiftene er lave i Norge sammenlignet med andre land.

2.15

Fordeling av driftskostnader i spesialisthelsetjenesten

Kilde: SSB
Tall fra 2008

Legemidler utgjør kun tre prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten. Lønnskostnadene utgjør 58 prosent av driftskostnadene.

Reseptfrie legemidler

Det omsettes reseptfrie legemidler for i overkant av 1 mrd. kroner, målt i apotekenes innkjøpspris (AIP). Realveksten anslås å være ca. 5 prosent fra 2008 til 2009, mot 3 prosent fra 2007 til 2008. Introduksjonen av et reseptfritt legemiddel til behandling av fedme i mai 2009 har bidratt vesentlig til denne veksten.

De reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet målt i definerte døgndoser (DDD) utgjorde 17,7 prosent i 2008. Dette er litt høyere enn hva tilfellet var i 2008.

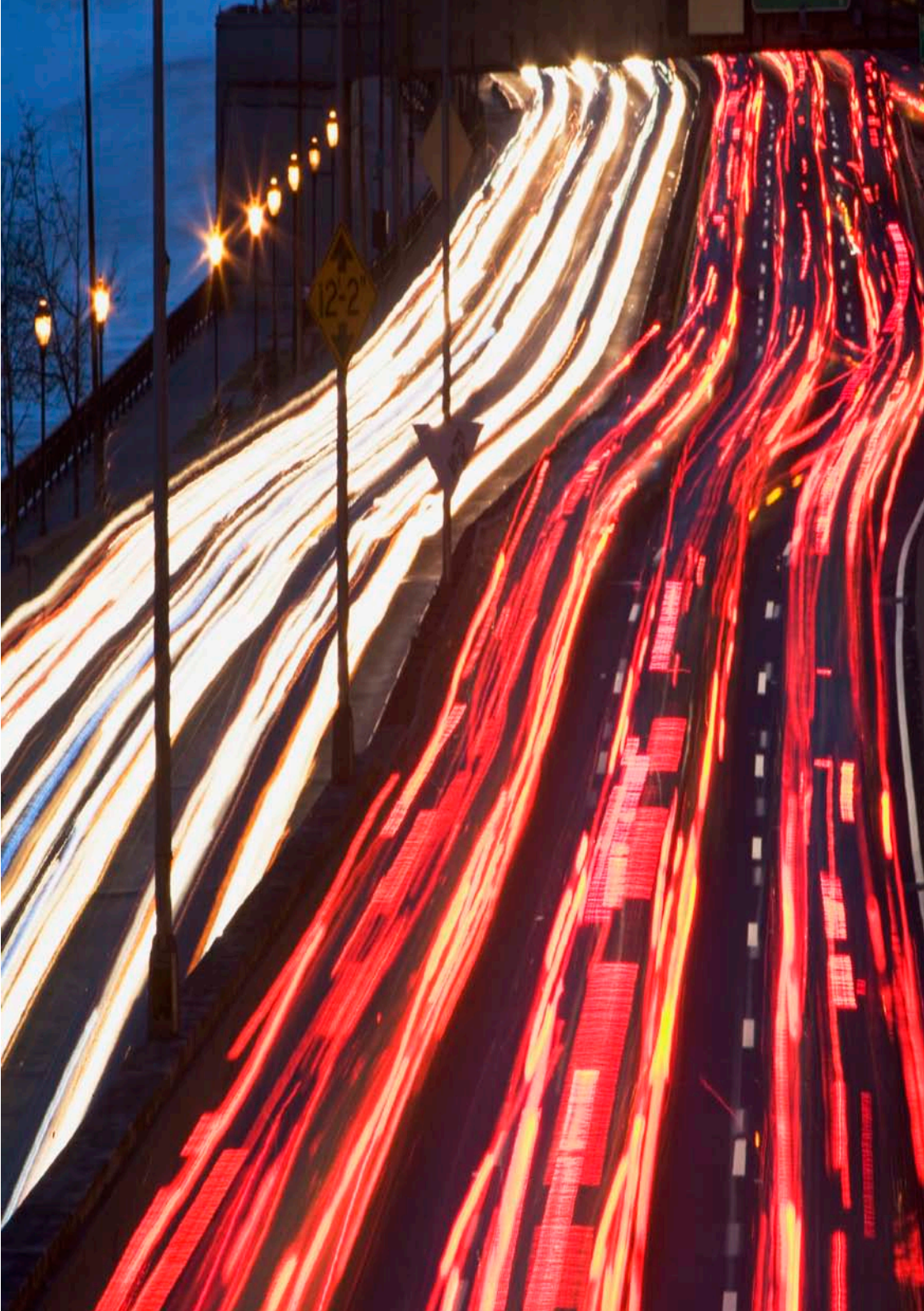
Reseptfrie legemidler utgjorde 11,4 prosent av den totale legemiddelomsetningen i 2009, målt i apotekenes utsalgspris (AUP), eller priser ut til forbruker. De siste årene har denne andelen ligget mellom 11 og 12 prosent av totalmarkedet.

Fra 1995 har det vært fri prissetting på reseptfrie legemidler i Norge. Siden 2004 har det vært omsatt flere typer reseptfrie legemidler utenom apotek, for eksempel i dagligvarebutikker og på bensinstasjoner.

I løpet av de siste årene har de mest solgte reseptfrie legemidlene vært medisiner mot lette smerter og feber. Tett nese og røykeavvenning er også områder der mange bruker reseptfrie legemidler.

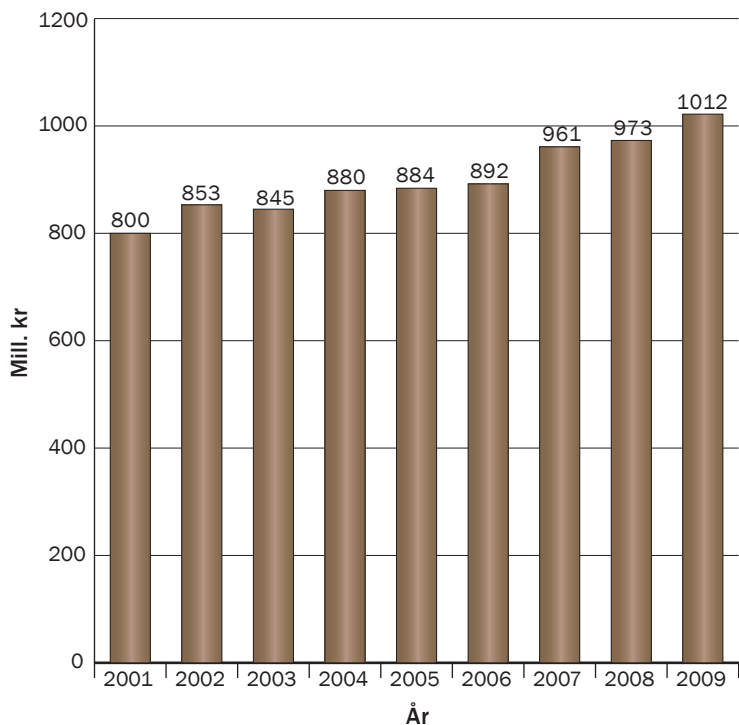
Legemidler mot tett nese ved forkjølelse samt smertestillende legemidler er de legemidler som har tatt størst markedsandeler utenom apotek.

Salgstallene for reseptfrie legemidler er estimert på grunnlag av AIP-tall og inkluderer salg av legemidler utenom apotek.

3.01

Omsetningen av reseptfrie legemidler

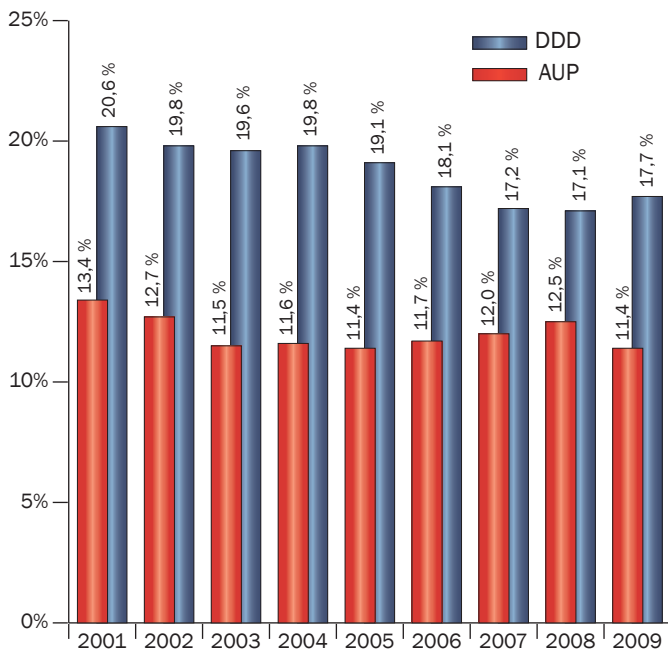
Kilde: LMI/Farmastat
Tall i AIP, 2009-kroner

Realveksten for reseptfrie legemidler, målt etter apotekenes innkjøpspris, (AIP) anslås å være ca 4 prosent fra 2008 til 2009. Veksten i 2009 var omtrent på samme nivå som i 2008. De siste årene har det vært en noe sterkere vekst i OTC-markedet enn i det generelle legemiddelmarkedet.

Statistikkgrunnlaget for omsetning av reseptfrie legemidler er noe usikkert fordi data er innhentet fra flere kilder.

3.02

Reseptfrie legemidlers andel av totalmarkedet målt i omsetning og volum

Kilde: LMI/Farmastat

Målt i volum, dvs. definerte døgndoser (DDD), har de reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet ligget mellom 17 og 18 prosent.

Målt i apotekenes utsalgspris (AUP) har omsetningen av OTC-legemidler ligget relativt stabil rundt 11-12 prosent av totalmarkedet perioden 2002-2008.

Reseptfrie legemidler er relativt rimelige, og dette gjør at markedsandelen målt i DDD er høyere enn markedsandelen målt i kroner.

3.03 De 25 reseptfrie legemidlene med høyest omsetning

Plassering 2009 (2008)	Legemiddel	Omsetning AIP 2009, mill. kr	Endring fra 2008	Eksempel på bruksområde
1 (2)	Otrivin	96,0	5,1%	Tett nese
2 (1)	Paracet	93,9	2,0%	Smerter
3 (3)	Ibux	86,1	2,2%	Smerter
4 (4)	Nicorette	61,4	10,1%	Røykeavvenning
5 (5)	Nicotinell	61,2	14,2%	Røykeavvenning
6 (6)	Pepcidduo	31,5	22,0%	Sure oppstøt
7 (-)	Alli	26,2		Vektreduksjon
8 (7)	Canesten	24,0	7,4%	Soppinfeksjoner
9 (8)	Flux	22,0	15,0%	Forebygging av tannråte
10 (9)	Livostin	17,0	22,7%	Allergi
11 (18)	Bisolvon	12,2	30,4%	Luftveislidelser
12 (10)	Nycoplus C-Vitamin	11,4	-1,1%	Vitamintilskudd
13 (11)	Duphalac	11,4	-0,1%	Forstoppelse
14 (13)	Noskabin	10,8	5,9%	Hoste
15 (24)	Antix	10,0	27,7%	Munnsår
16 (16)	Norlevo	9,9	4,5%	Nødprensning
17 (14)	Zyrtec	9,8	-3,4%	Allergi
18 (17)	Micro lax	9,6	2,0%	Forstoppelse
19 (15)	Solvipect	9,5	-2,3%	Hoste
20 (21)	Phosphoral	9,0	1,4%	Tarmtømming
21 (20)	Pinex	8,8	-3,3%	Smerter
22 (19)	Kaleorid	8,4	-7,5%	Kaliumtilskudd
23 (12)	Rhinox	8,2	-20,7%	Tett nese
24 (-)	Corsodyl	7,8	1,7%	Munnskylling
25 (-)	Bacimysin	7,6	-1,3%	Sår og hudinfeksjoner

Tall fra 2009
Kilde: LMI/Farmastat

3.04

Reseptfrie legemidlers omsetning fordelt etter utvalgte terapigrupper

	2009 mill. kr	Vekst 08-09
Smerte og feber	238,2	2,4%
Mage/tarm	152,1	1,5%
Hoste og forkjølelse	146,4	2,0%
Røykeavvenning	122,6	12,1%
Hud	85,6	-12,5%
Vitaminer og mineraler	43,1	-4,0%
Allergi	27,5	4,4%
Midler mot fedme	26,2	ny
Hormonpreparater	16,2	-1,7%
Sum	867,8	
Totalt salg reseptfrie legemidler	1022	7,0%
Tall (AIP) fra 2009 Kilde: LMI/Farmastat		

Totalt økte omsetningen av reseptfrie legemidler med ca 6 prosent fra 2008 til 2009.

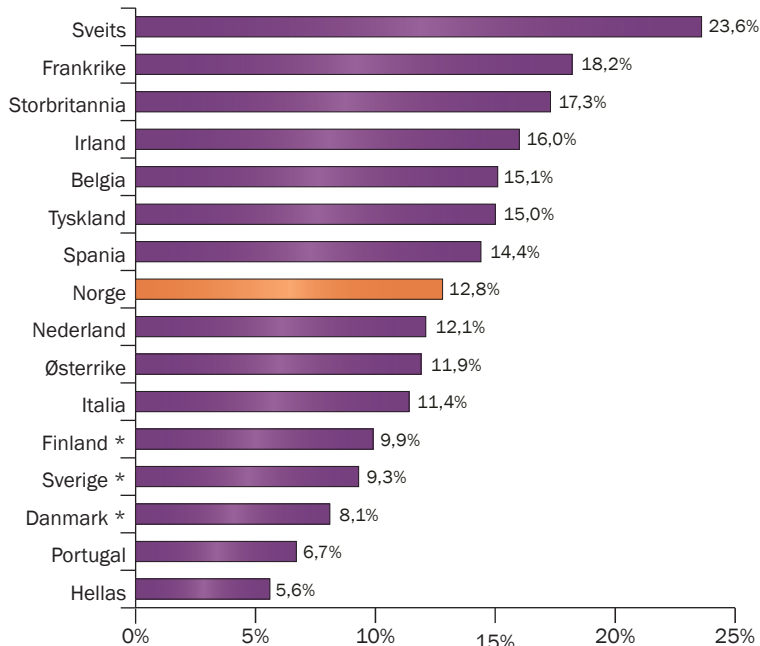
Den største gruppen er legemidler mot smerte og feber. Legemidler for røykeavvenning har hatt den største veksten (12,1 prosent) fra 2008 til 2009. Størst tilbakegang i denne perioden hadde legemidler innenfor terapigruppen "hud" (-12,5 prosent).

3.05 De 10 største legemiddelfirmaene innen reseptfrie legemidler

Plassering 2009 (2008)	Firma	Omsetning 2009, AIP mill. kr	Omsetningsvekst	Andel av totalmarkedet
1 (1)	Weifa AS	198,8	2,0%	19,5%
2 (2)	Novartis Norge AS	197,6	9,8%	19,3%
3 (4)	McNeil	159,6	18,4%	15,6%
4 (3)	Nycomed Pharma AS	104,8	0,2%	10,3%
5 (-)	Actavis Norway AS	45,9	-9,9%	4,5%
6 (-)	GlaxoSmithKline AS	44,5	142,3%	4,4%
7 (7)	Bayer Schering Pharma	30,1	7,4%	3,0%
8 (10)	Boehringer Ingelheim	22,5	19,7%	2,2%
9 (5)	Antula Healthcare	20,8	15,7%	2,0%
10 (8)	Solvay Pharma AS	20,5	-10,8%	2,0%
Sum omsetning 10 største firmaer		845,1	-	82,7%
Sum omsetning alle reseptfrie legemidler		1022	7,2%	100,0%
Kilde: LMI/Farmastat				

3.06

Reseptfrie legemidlers andel av omsetningen i enkelte land

AUP-nivå med unntak av Sverige, Finland og Danmark som er på AIP

Tall for 2008

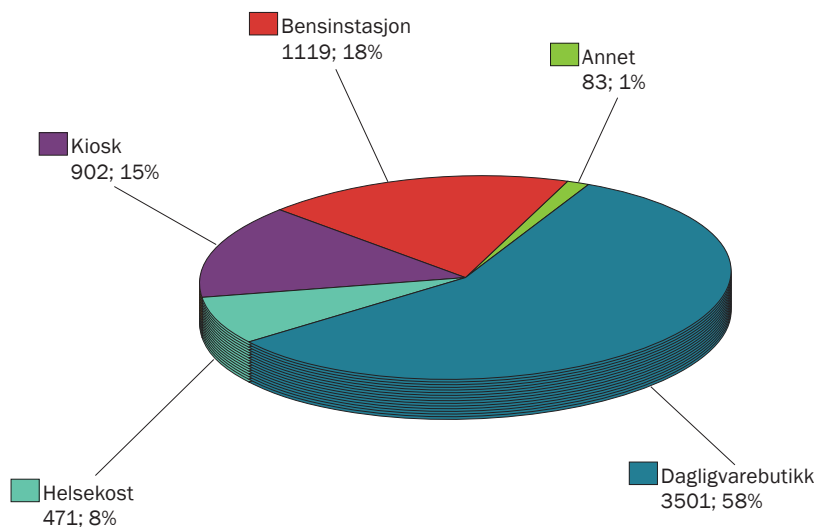
Kilde: AESGP

De reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet varierer fra land til land. Dette har sammenheng med hvilke legemidler som tilbys uten resept, tilgjengelighet i og utenom apotek, terapitradisjoner og refusjonsordninger.

Målt i utsalgspris fra apotek (AUP) ser vi at Norge med 12,8 prosent ligger omtrent midt på treet i europeisk sammenheng. Andelen, målt på AUP-nivå, er høyere enn andelen målt på AIP-nivå (apotekenes innkjøpspris).

3.07

Antall utsalgssteder for reseptfrie legemidler utenom apotek fordelt etter type

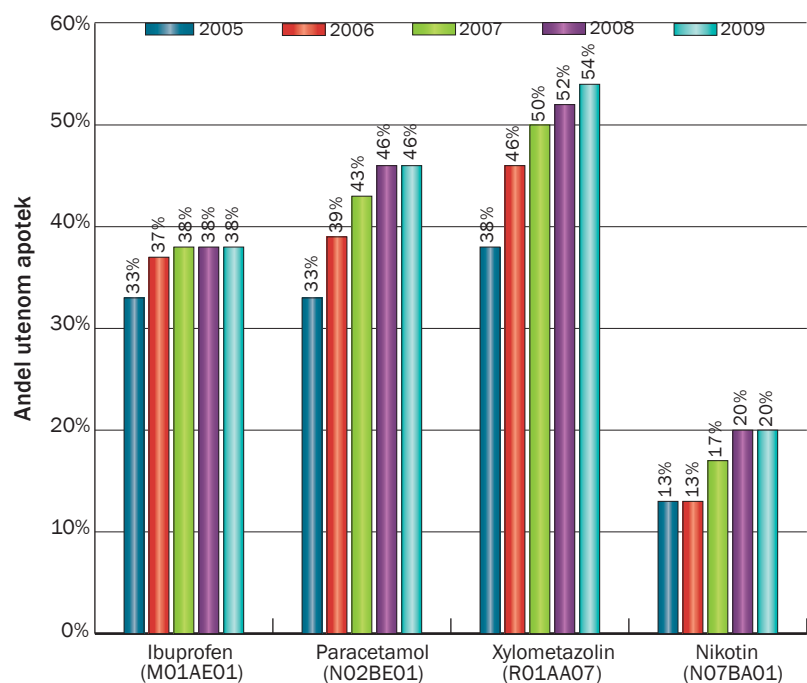

Antall utsalgssteder pr desember 2008

Kilde: Statens legemiddelverk

Pr juni 2008 var det totalt 6076 utsalgssteder utenom apotek for salg av reseptfrie legemidler. Dagligvarebutikker utgjør det største antall utsalgssteder. Deretter følger bensinstasjoner og kiosker.

3.08 Omsetningsfordeling for reseptfrie legemidler (DDD)

Tall i DDD
Data fra de 9 første månedene i 2005 og 2006 og de 8 første månedene i 2007, 2008 og 2009 for de mest omsatte virkestoffene
Gjelder legemidler som omsettes både i og utenom apotek
Kilde: Folkehelseinstituttet

Figuren gir en oversikt over omsetningsandelen utenom apotek for de mest omsatte virkestoffene som omsettes både i og utenom apotek.

For de aller fleste virkestoffene er andelen som omsettes utenom apotek konstant eller økende. Bruksområdene for disse virkestoffene er smerte/feber (paracetamol og ibuprofen), tett nese ved forkjølelse (xylometazolin) og røykeavvenning (nikotin).

Veterinærmedisinske legemidler

Legemidler til dyr representerer et relativt lite marked i Norge, sammenlignet med legemidler til mennesker. I 2009 ble det omsatt legemidler til dyr til en anslått verdi av 835 millioner kroner. Dette er en økning fra 2008 på bortimot 35 millioner kroner, hovedsakelig innen salg av fiskevaksiner.

Legemidler til dyr dekkes ikke av offentlige midler, slik det er for legemidler på blå resept til mennesker. Det er fri prissetting for legemidler til dyr, uavhengig av om de selges på resept eller er reseptfrie. Dette til forskjell fra prisen på reseptbelagte legemidler til mennesker der staten bestemmer maksimalprisen.

Det er fiskevaksiner som har høyest omsetning innen veterinærmedisin. Introduksjon av fiskevaksiner på 80-tallet førte til at bruken av antibiotika ble kraftig redusert. I dag er det lite bruk av antibiotika i oppdrettsnæringen, til tross for høyere fiskeproduksjon. Det var også en betydelig reduksjon i omsetningen av antibiotika til bruk på varmblodige produksjonsdyr i perioden fra 1995 til 2000. Deretter har omsetningen vært relativt stabil.

I tillegg til legemidler utviklet spesielt til bruk på dyr, benyttes en del legemidler som bare er godkjent til mennesker også til behandling av dyr.

4.01 De 10 veterinærlegemidlene til akvakultur med høyest omsetning

#	Legemiddel	Omsetning 2009 mill kr	Bruksområde
1	Norvax Compact	148,8	Fiskevaksine
2	Alphaject MICR 6	82,5	Fiskevaksine
3	Alpha Max	75,6	Behandling av lakselus
4	Alphaject 6-2	75,4	Fiskevaksine
5	Pentium Forte	70,5	Fiskevaksine
6	Norvax Minova 6	33,4	Fiskevaksine
7	Pentium Forte	11,9	Fiskevaksine
8	Betamax	9,7	Behandling av lakselus
9	Benzoak	8,9	Bedøvelse
10	Alphaject 5-3	4,0	Fiskevaksine

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

Fiskevaksiner er de legemidlene med høyest omsetning innen veterinærmedisinske legemidler.

Tallene i tabellen viser omsetning målt etter veiledende utsalgspriser til sluttbruker. Eventuelle rabatter er ikke inkludert.

Det er fri prissetting på alle veterinærmedisinske legemidler, i motsetning til reseptbelagte legemidler til mennesker.

Tallene inkluderer ikke fôrbaserte legemidler mot lakselus, endoparasittmidler eller antibakterielle midler.

4.02

De 10 veterinærlegemidlene til varmblodige dyr med høyest omsetning

#	Legemiddel	Omsetning 2009, AIP mill kr	Bruksområde	Dyregruppe
1	Metacam	12,2	Smertebehandling	Både selskapsdyr og produksjonsdyr
2	Nobivac DHPPI	9,3	Vaksine	Selskapsdyr
3	Panacur	9,1	Behandling av innvollsorm	Både selskapsdyr og produksjonsdyr
4	Rimadyl	7,7	Smertebehandling	Selskapsdyr
5	Synulox	6,8	Bakterielle infeksjoner	Selskapsdyr
6	Penovet	5,9	Bakterielle infeksjoner	Både selskapsdyr og produksjonsdyr
7	Exspot pour on	5,7	Ektoparasittmiddel	Selskapsdyr
8	Frontline	5,5	Ektoparasittmiddel	Selskapsdyr
9	Scalibor	5,1	Ektoparasittmiddel	Selskapsdyr
10	Banminth	5,0	Behandling av innvollsorm	Selskapsdyr

Kilde: LMI/Farmastat

4.03

De 5 største firmaene innen akvakultur

#	Firma	Omsetning 2009, mill.kr
1	Pharmaq	244,8
2	Intervet/Schering-Plough Animal Health	196,7
3	Scan Vacc	72,8
4	Novartis	21,5
5	Europharma	8,7

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

4.04

De 10 største firmaene innen øvrig veterinærmedisin

#	Firma	Omsetning 2009, mill.kr
1	Intervet/Schering-Plough Animal Health	54,1
2	Novartis	54
3	Orion Pharma	51,3
4	Boehringer Ingelheim	29,5
5	Bayer Schering	21,4
6	Merial	21,1
7	Scanvet	11,9
8	Vetpharma	2,2
9	Lifeline	1,4
10	Nordvacc	1,3

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
 Kilde: LMI/Farmastat

Legemiddelindustrien i Norge

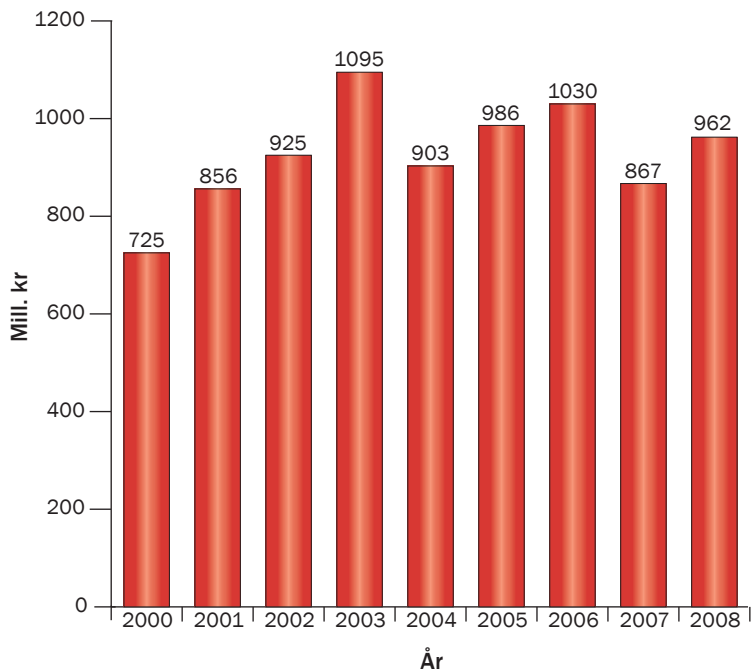
Legemiddelindustrien bidrar betydelig til forskning innen medisin og helse i Norge. I følge LMIs FoU-undersøkelse brukte medlemsfirmaene 962 millioner kroner til forskning og utvikling her i landet i 2008. 8,4 prosent av legemiddelomsetningen blir investert i forskning og utvikling av nye produkter. I underkant av 600 ansatte i LMIs medlemsbedrifter er sysselsatt innen forskning og utvikling.

Av anslagsvis 4370 ansatte i legemiddelindustrien i Norge, arbeider rundt 4000 ansatte i LMI-bedrifter. De ansatte arbeider innenfor områder som medisinsk forskning, klinisk utprøving, produksjon, godkjenning, distribusjon, bivirkningsovervåking, salg- og markedsføring, samt pris- og refusjonsspørsmål.

I 2009 hadde ti legemiddelfirmaer produksjon av legemidler i Norge. Disse sysselsetter i underkant av 3000 personer.

5.01 Legemiddelindustriens investeringer i forskning og utvikling

Kilde: LMI
Faste 2008 kroner

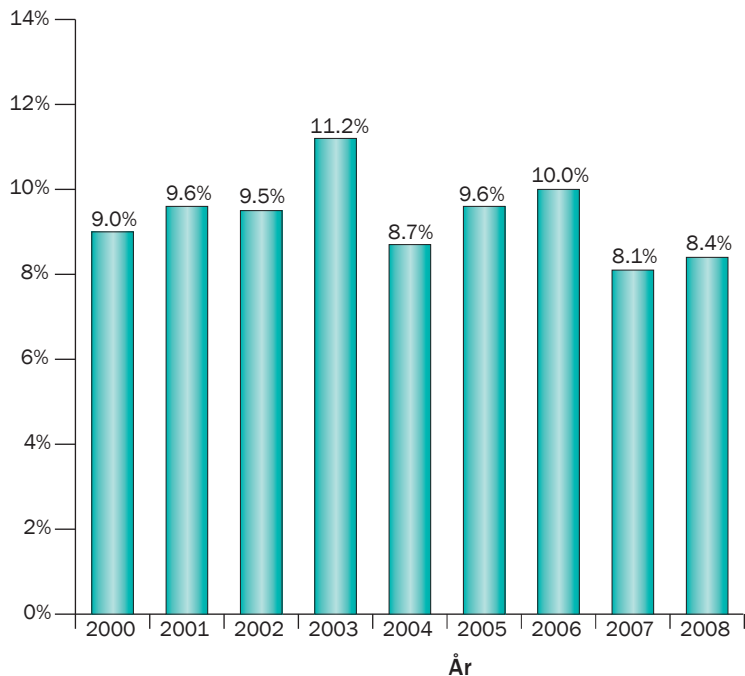
Legemiddelindustrien er en betydelig bidragsyter til medisinsk forskning og utvikling.

LMIs medlemsfirmaers investeringer i forskning og utvikling i Norge i 2008 var på 962 millioner kroner.

Det ble i tillegg kjøpt FoU-tjenester i utlandet for 203 millioner kroner.

5.02

Investeringer i forskning og utvikling i prosent av omsetningen

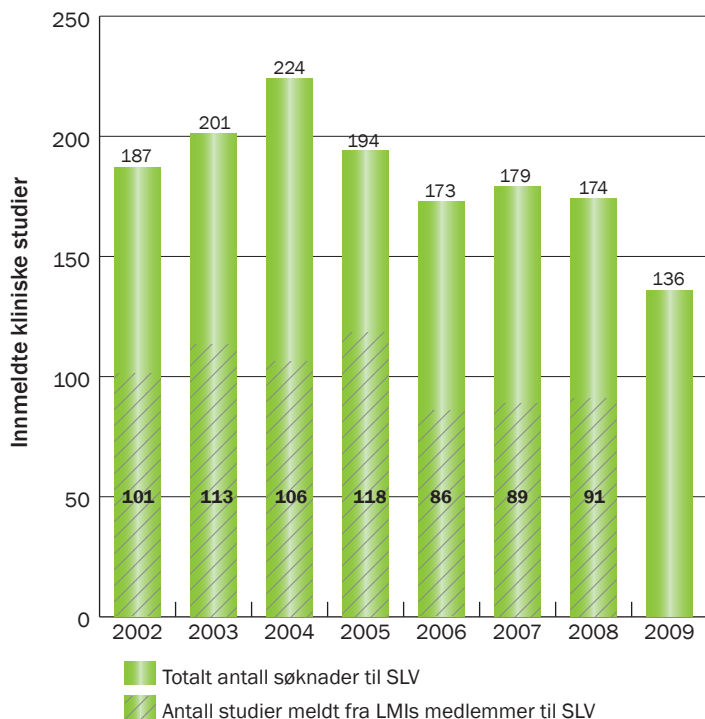

Kilde: LMI

I 2008 investerte Legemiddelindustrien i Norge 8,4 prosent av omsetningen i forskning og utvikling (FoU).

5.03

Antall innmeldte kliniske studier

Kilde: Statens legemiddelverk

Figuren angir antall kliniske studier som er meldt til Statens legemiddelverk. I tillegg viser den at bortimot halvparten av studiene som meldes til Statens legemiddelverk kommer fra LMIs medlemmer. De øvrige er initiert av utprøvere og andre aktører. Det har vært en betydelig nedgang i antall kliniske studier meldt til Statens legemiddelverk det siste året.

LMI har ikke data for innmeldte studier fra våre medlemmer for 2009, men totalt ble det meldt inn 136 kliniske studier til Statens legemiddelverk dette året. 49 av disse kom fra ikke-kommersielle aktører.

5.04

Pågående kliniske studier i regi av legemiddelindustrien

Studiefase	Antall protokoller	Antall sentre	Antall pasienter
Fase I	9	10	56
Fase II	50	170	1 615
Fase III	129	739	9 188
Fase IV	30	164	1 253
Totalt	217	1 082	12 112

Kilde: LMI
Tall fra 2008

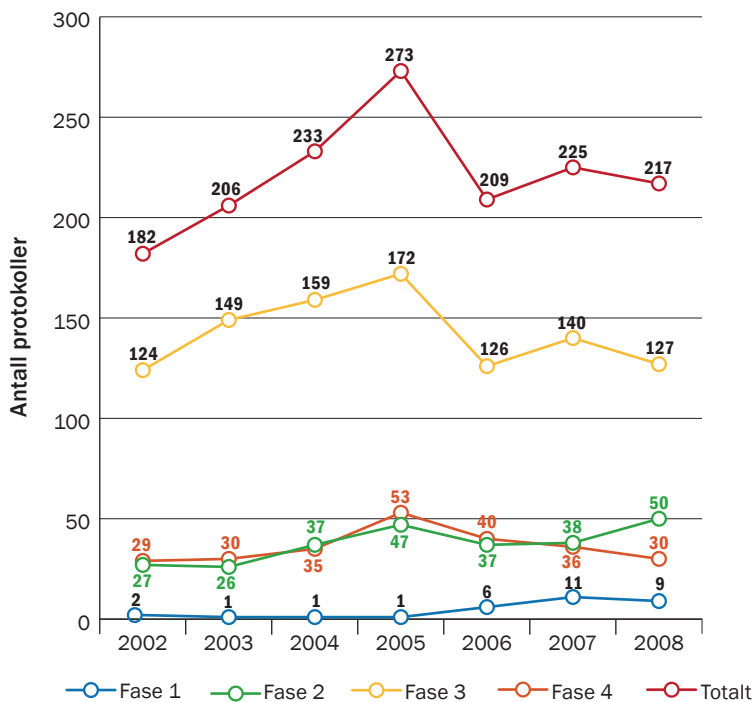
I løpet av 2008 pågikk det 217 kliniske studier som omfattet i overkant av 12 000 pasienter i regi av LMIs medlemsbedrifter. Dette er en nedgang på 2400 pasienter i forhold til 2007.

56 pasienter inngikk i fase 1-studier (første studier på mennesker, ofte et mindre antall friske frivillige) i regi av legemiddelindustrien i Norge. Data som LMI har samlet inn, viser at 1615 pasienter inngikk i fase 2-studier. Dette er svært mange pasienter i studier av denne typen, som vanligvis er små sikkerhets- og effektstudier på pasienter med aktuell sykdom.

De fleste studier initiert av legemiddelindustrien i Norge er fase 3-studier (terapeutisk bekreftende studier). Dette året inngikk 9188 pasienter i slike studier. Til tross for at fase 4-studier (studier på terapeutisk bruk etter at produktet har fått markedsføringstillatelse) vanligvis inkluderer mange pasienter, var det kun 1253 pasienter i denne typen studier i Norge dette året.

5.05

Antall kliniske studier i regi av legemiddel-industrien

Kilde: LMI

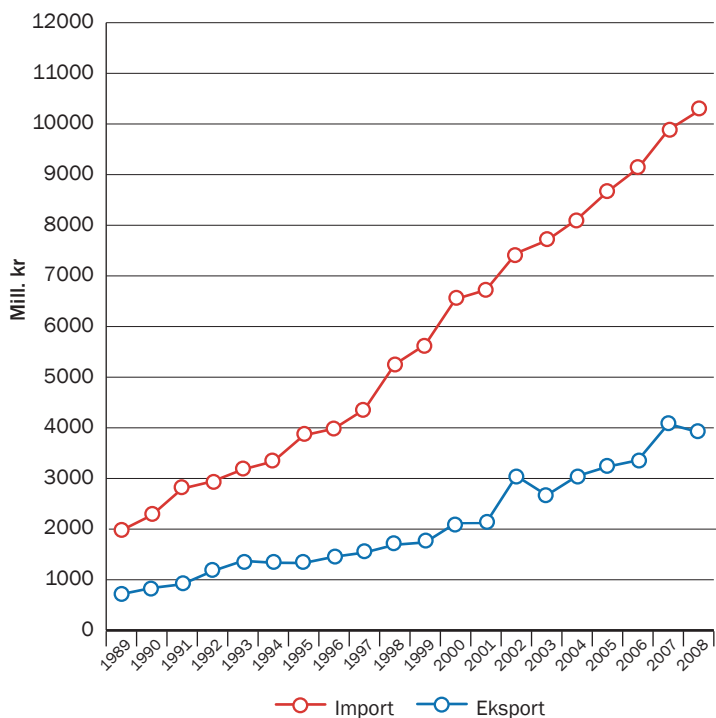
Figuren viser antall protokoller/utprøvinger med aktivitet fra 2002 til 2008. En utprøving kan gå over et par uker eller vare i flere år. Det er derfor ingen umiddelbar sammenheng mellom årlige innmeldte kliniske utprøvinger og antall pågående utprøvinger.

I 2008 var det 9 kliniske utprøvinger i fase 1 (første studie på mennesker, ofte et mindre antall friske, frivillige). Dette er nesten en dobling fra året før og en markant økning fra tidligere år. Det pågikk 50 utprøvinger i fase 2 (små sikkerhets- og effektstudier på pasienter med aktuell sykdom). Et tall som er noenlunde parallelt med året før.

De fleste studiene som gjennomføres i Norge foregår innenfor fase 3-studier (terapeutisk bekreftende studier). I 2008 pågikk det 129 slike studier. Dette året pågikk det 30 fase 4-studier (studier på terapeutisk bruk etter at produktet har fått markedsføringstillatelse).

5.06

Norges import og eksport av legemidler

Løpende priser

Kilde: SSB, LMI

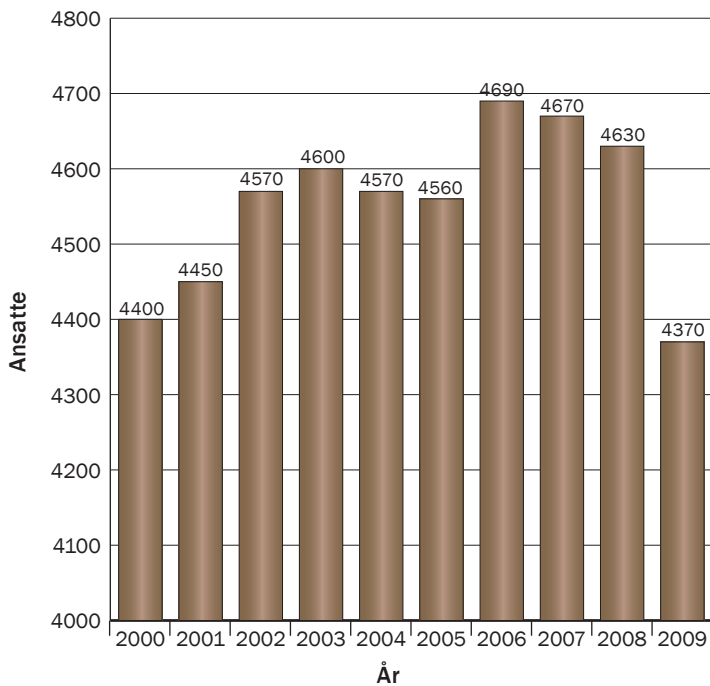
GE Healthcare er det legemiddelfirmaet i Norge som eksporterer til absolutt flest land (ca. 130). Norge importerer imidlertid langt mer legemidler enn landet eksporterer.

I 2008 utgjorde importen i overkant av 10 milliarder mens eksporten utgjorde ca 4 milliarder kroner. Deler av dette vil være legemiddelgrossistenes parallellimport (reeksport) av legemidler som er importert til Norge.

Tallene er oppgitt i nominelle kroner.

5.07

Antall ansatte i legemiddelindustrien i Norge

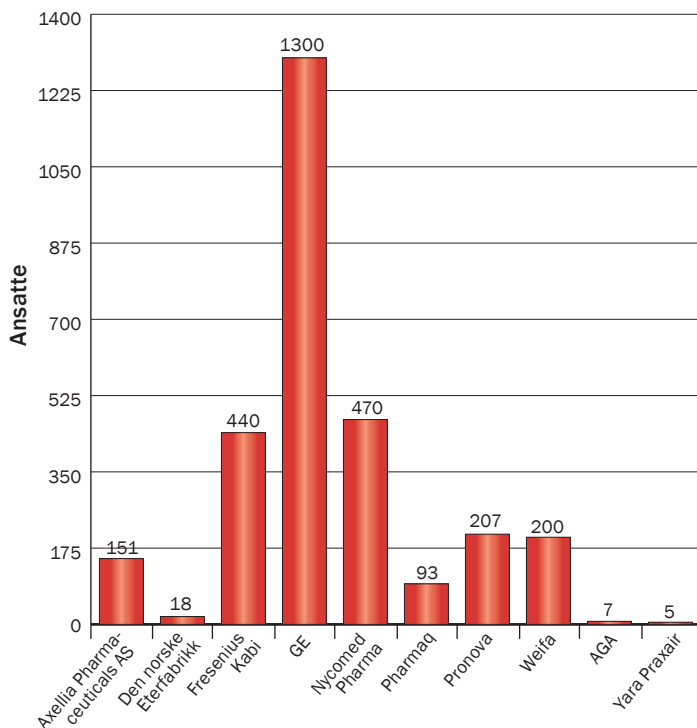
Kilde: LMI

Av anslagsvis totalt 4370 ansatte i legemiddelindustrien i Norge i 2009, arbeidet cirka 4000 i LMI-bedrifter. Vi så en markant nedgang i antall ansatte i 2009 som følge av omstruktureringer og nedskjæringer i flere av de store selskapene.

I underkant av 600 i LMIs medlemsbedrifter arbeider med forskning og utvikling, 214 av disse er engasjert i klinisk legemiddelutprøving.

Den øvrige sysselsettingen i bransjen er fordelt på gruppene produksjon, godkjenning, markedsføring og salg, samt administrasjon.

5.08 Industriell legemiddelproduksjon i Norge

Tall fra 2009
Kilde: LMI

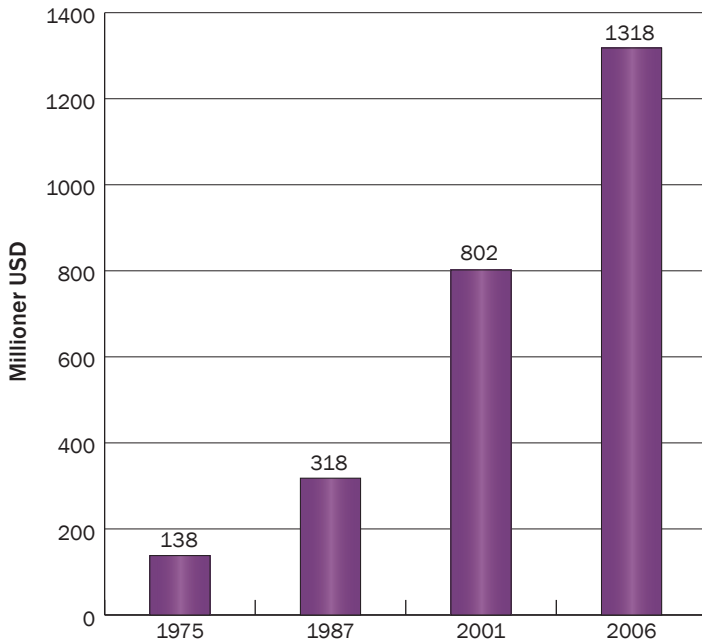
Det er i dag ti selskaper som har farmasøytisk produksjon av legemidler med markedsføringstillatelse (virkestoff eller ferdig produkt).

Nærmere tre fjerdedeler av alle ansatte i legemiddelindustrien i Norge arbeider i et selskap med produksjon her i landet. GE Healthcare har flest ansatte, og eksporterer legemidler til ca. 130 land.

Norske firmaer som kun driver kontraktsproduksjon, samt firmaer som kun har produksjon av legemidler til kliniske studier, er ikke inkludert.

5.09

Utviklingskostnader for et legemiddel

Tall i millioner USD (2005 USD)

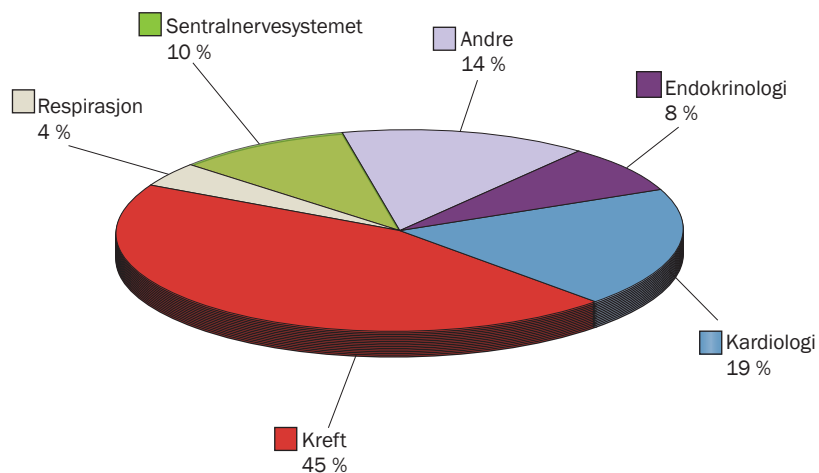
Kilde: J.A. DiMasi and H.G. Grabowski, "The Cost of Biopharmaceutical R&D: Is Biotech Different?", *Managerial and Decision Economics* 28 (2007): 469-479

Gjennomsnittlig kostnad for å utvikle et legemiddel er anslått til å være 1,3 milliarder USD i henhold til en amerikansk undersøkelse fra 2007. Det har vært en markant økning i utviklingskostnadene de siste 30 årene.

Kostnadsøkningene skyldes først og fremst økte krav til dokumentasjon, som medfører mer omfattende kliniske studier. Av en patenttid på 20 år, tar det i gjennomsnitt 10-13 år å bringe et legemiddel til markedet, inkludert godkjeningsprosedyren.

5.10

Investering i FoU på ulike terapiområder i Norge

Data fra 2008

Kilde: LMI

Oversikten viser hvilke terapiområder det investeres mest forsknings- og utviklingsmidler (FoU) i her i landet.

LMIs medlemmer

Abbott Norge AS
Tlf: 815 59 920
www.abbott.no

Biotec Pharmacon ASA
Tlf: 77 64 89 00
www.biotec.no

Alcon Norge AS
Tlf: 23 25 25 50
www.alcon.no

Biovitrum AB
Tlf: 22 99 62 35
www.biovitrum.com/

Algeta ASA
Tlf: 23 00 79 90
www.algeta.no

Boehringer Ingelheim Norway KS
Tlf: 66 76 13 00
www.boehringer-ingelheim.no

Allergan AS
Tlf: +46 8 594 100 00
www.allergan.com

Bristol-Myers Squibb Norway Ltd
Tlf: 67 55 53 50
www.b-ms.no

Amgen
Tlf: 23 30 80 00
www.amgen.no

Celgene AS
Tlf: 21 52 00 00
www.celgene.no

Aqua Gen AS
Tlf: 72 45 05 00
www.aquagen.no

Clavis Pharma ASA
Tlf: 24 11 09 50
www.clavispharma.com

Astellas Pharma
Tlf: 66 76 46 00
www.astellas.no

Eisai AB
Tlf: +46 8 501 01 600
www.eisai.no

AstraZeneca AS
Tlf: 21 00 64 00
www.astrazeneca.no

Eli Lilly Norge A.S
Tlf: 22 88 18 00
www.lilly.no

Baxter AS
Tlf: 22 58 48 00
www.baxter.no

Ferring Legemidler A/S
Tlf: 22 02 08 80
www.ferring.com

Bayer Schering Pharma
Tlf: 24 11 18 00
www.bayerscheringpharma.no

Fresenius Kabi Norge AS
Tlf: 69 21 11 00/22 58 80 00
www.fresenius-kabi.no

Biogen Idec Norway AS
Tlf: 23 00 52 50
www.biogenidec.no

Galderma Nordic AB
Tlf: 22 99 62 16
www.galderma.se

GE Healthcare AS
Tlf: 23 18 50 50
www.gehealthcare.no

GE Healthcare

Nycomed Pharma AS
Tlf: 66 76 30 30
www.nycomed.no

GlaxoSmithKline
Tlf: 22 70 20 00
www.gsk.no

Orion Pharma AS
Tlf: 40 00 42 10
www.orionpharma.no

Janssen-Cilag AS
Tlf: 24 12 65 00
www.janssen-cilag.no

Pfizer AS
Tlf: 67 52 61 00
www.pfizer.no

Partner for bedre helse

LEO Pharma AS
Tlf: 22 51 49 00
www.leo.no

Pronova BioPharma Norge AS
Tlf: 22 53 48 50
www.pronova.com

Linde Gas Therapeutics
Tlf: 23 17 72 00
www.linde-gastherapeutics.no

Roche Norge AS
Tlf: 22 78 90 00
www.roche.no

Lundbeck H. AS
Tlf: 91 30 08 00
www.lundbeck.no

Sanofi Pasteur MSD
Tlf: 67 50 50 20
www.spmsd.se

Merck Serono
Tlf: 67 90 35 90
www.merckserono.no

sanofi-aventis
Tlf: 67 10 71 00
www.sanofi-aventis.no

MSD (Norge) A/S
Tlf: 32 20 73 00
www.msd.no

Schering-Plough AS
Tlf: 67 16 64 50
www.schering-plough.no

Mundipharma as
Tlf: 67 51 89 00
www.mundipharma.no

Solvay Pharma AS
Tlf: 67 52 12 20
www.solvay.no

Novartis Norge AS
Tlf: 23 05 20 00
www.novartis.no

UCB Pharma AS
Tlf: 67 16 58 80
www.ucb.com/worldwide/
norway.asp

Novo Nordisk Scandinavia AS
Tlf: 67 17 85 00
www.novonordisk.no

Weifa AS
Tlf: 22 99 86 00
www.weifa.no

Utarbeidet av
Legemiddelindustrien (LMI)
Essendrops gate 3
Postboks 5094 Majorstuen
0301 Oslo

LMI

LEGEMIDDELINDUSTRIEN
